

ЯК ПРЫШЧАПЛЯЮЦЬ БЯЗДОМНЫХ? 7

ЗА ПРЫГОЖАЙ УПАКОЎКАЙ – ПАДМАН

14

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

Родная газета на роднай мове

ЗВЯЗДА

9

ЛІСТАПАДА 2021 г.

АЎТОРАК

№ 216 (29585)

ЦЫТАТА ДНЯ

Аляксандр СУБОЦІН, намеснік прэм'ер-міністра:

«Вялікая агульная заслуга, што захавалі льнаводчую галіну: вырошчваем лён, перапрацоўваем, робім тканіны і шыем адзенне. Але назапасілася і дастаткова праблем. Пачынаем пакрысе іх вырашаць. Вывучаем вопыт і спрабуем вырацаваць эфектыўны механізм для краіны. Да канца года хочам разгледзець гэта ва ўрадзе і канчаткова вызначыць, як найбольш эфектыўна галіна будзе працаваць. Пытанне трэба вырашаць у комплексе, робячы стаўку на мадэрнізацыю і тэхналагічнасць, зніжэнне затрат і пошук унутраных рэзерваў. Дастаткова зношана абсталяванне на льнозаводах. На гэта трэба звярнуць пільную ўвагу, каб павысіць эфектыўнасць перапрацоўкі льнотрасты».

Гаспадарскі набытак

Шматдзетная сям'я Івана і Наталлі ГАМАНОВІЧАЎ з вёскі Галынь Навагрудскага раёна, у гаспадарцы якой ужо гадуецца пяць рагуль, набылі яшчэ адну цялушку. Мне ўдалося зрабіць гэты кадр, калі сваю пярэстую «пакупку» працавітыя галынцы вялі з вёскі Шчорсы. А гэта, ні многа ні мала, усе сямнаццаць кіламетраў.

Анатоль КЛЯШЧУК.

КОРАТКА

• Аляксандр Лукашэнка павіншаваў з юбілеем народную артыстку Беларусі Людмілу Лаўрыновіч.

• Андрэй Швед прыняў прысягу ў маладых пракурорскіх работнікаў.

• Электронны кірмаш вакансій з прапановамі для моладзі пройдзе 11 лістапада.

• Футбалісты брэскага «Дынама» зрабілі прышчэпкі супраць COVID-19.

• Найлепшыя дыпломныя работы выпускнікоў БДУКМ прадставяць на выстаўцы ў Мінску.

• Няўлічаныя пахаванні мірных грамадзян часоў ВОВ знайшлі ў Расонскім раёне.

Камунальныя стасункі

Што чакае ЖКГ у найбліжэйшую пяцігодку?

Якасная вада, расследаванне аварыяў, хутчэйшы капрамонт

Стварэнне даступных і якасных паслуг для жыхароў. Павышэнне ўзроўню добраўпарадкавання тэрыторый населеных пунктаў і надзейнасці цеплазабеспячэння. Захаванне эксплуатацыйнай надзейнасці жыллёвага фонду і аднаўленне яго тэхнічных характарыстык і спажывецкіх якасцяў. Памяшэнне колькасці адходаў і павелічэнне іх другаснага выкарыстання, а таксама забеспячэнне чыстай вадой. Усе гэтыя кірункі праграмы «Камфортнае жыллё і спрыяльнае асяроддзе ў 2021—2025 гг.», на якую прадугледжана 18,5 млрд рублёў. Пра дасягненні і планы ў галіне жыллёва-камунальнай гаспадаркі Беларусі раска-

зале спецыялісты.

СТАР. 4

Важная справа

НЕ ШКАДАВАЦЬ, А ДАПАМАГАЦЬ

Як магчымасць працаваць мянне жыццё

Больш за 100 інвалідаў, у тым ліку з інтэлектуальнымі парушэннямі, знайшлі працу з дапамогай трох асістэнтаў па працаўладкаванні за шэсць гадоў рэалізацыі праекта «Даступная праца для людзей з інваліднасцю». Аб гэтым расказала падчас міжнароднай канферэнцыі «Суправаджальнае працаўладкаванне ў перыяд COVID-19. Новыя выклікі і новыя рашэнні» старшыня Цэнтральнага савета грамадскага аб'яднання «Беларуская асацыяцыя дапамогі дзецям-інвалідам і маладым інвалідам» Алена ЦІТОВА.

СТАР. 5

ISSN 1990 — 763X

9 771 990 763 008

mag.by

«Уплыў нафтахімічнага комплексу на развіццё эканомікі, і рэгіёна ў тым ліку, вялікі»

Пра гэта Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка заявіў падчас даклада аб рабоце нафтахімічнага комплексу Андрэя Рыбакова, старшыні Беларускага дзяржаўнага канцэрна па нафце і хіміі.

«Якая зараз сітуацыя? Тут жа пытанне пра бюджэт. Кілі тут стан? Наколькі вы выконваеце планы, што існуюць? Другое пытанне — пастайкі сыравіны, нафты на нашы НПЗ, крыніцы паставак. Ці ёсць тут праблемы?» — пералічыў кіраўнік краіны тэмы для абмеркавання з дакладчыкам.

Па словах Прэзідэнта, краіну спрабуюць «расхістаць і нахіліць» і ў плане паставак, рэалізацыі нафтапрадуктаў.

«Замежныя нашы так званыя партнёры сябе не вельмі самавіта вядуць — вядомыя санкцыі. Якая сітуацыя зараз?» — задае пытанне Аляксандр Лукашэнка.

Таксама ён пацікавіўся ўмовамі функцыянавання айчынных прадпрыемстваў у параўнанні з расійскімі. «Розніца тут ёсць. Да таго ж і падатковы манеўр прысутнічае. Мы тут напалову быццам бы дамовіліся, але праблемы ёсць. Якая гэта розніца ва ўмовах гаспадарання ў Саюзнай дзяржаве?» — адзначае кіраўнік краіны.

Не абмінулі на сустрэчы і тэму інвестыцыйных праектаў у галіне. Паводле Прэзідэнта, у гэтым годзе яны павінны быць завершаныя.

«Нам абавязкова неабходна запланаваць з кіраўніком Адміністрацыі нашы паездкі з вамі, Юрый Віктаравіч (Назараў, віцэ-прэм'ер. — «Зв.»), на гэтыя НПЗ, паглядзець, як рэалізаваны гэтыя праекты. І «ГроднаАзот» — сённяшні ўзровень прапрацоўкі гэтага праекта. Вось такі комплекс п'янтаньняў», — падагульніў Прэзідэнт.

Марыя ДАДАЛКА.

• Каментарый у тэму

«БІЗНЕС, І ТОЛЬКІ...»

Андрэй Рыбакоў расказаў кіраўніку краіны, што сёлета забяспечаны стабільная работа ўсіх арганізацый канцэрна «Белнафтахім» і станочны тэмп аб'ёму прамысловай вытворчасці. Прадукцыя прадпрыемстваў адгружаецца на экспарт, а ўдзельная вага аstatкаў зніжаецца ў параўнанні з пачаткам года.

Ужо ў размове з журналістамі кіраўнік канцэрна дадаў, што ведамства займаецца планаваннем будучага года, і бізнес-план сцвярджае: будзём дадаваць на ўсіх паказчыках. Па словах Андрэя Рыбакова, сёння «тэмп» экспарт. Па выніках года, мяркуючы, яго рост складзе больш за 130% па ўсёй галіне.

«Асноўная задача — рэагаваць на ўмовы, якія змяняюцца, у рамках валацільнасці на сыравінавым рынку нафты, а таксама рэагаваць на магчымы ціск з боку санкцыйных моман-

таў, каб гэта нівеліраваць і стабільна працаваць прадпрыемствам», — сказаў Андрэй Рыбакоў.

Ён дадаў, што санкцыі, які і любяць іншыя ціскі, не маглі не адбіцца на галіне... «Пытанне толькі ў рэагаванні, выпрацоўцы рашэнняў, што дазваляюць далей стабільна працаваць па ўсіх кірунках», — заявіў кіраўнік «Белнафтахіма».

На завяршальнай стадыі пускана-ладкі ўсе інвестыцыйныя праекты на айчынных НПЗ. Нягледзячы на пазаштатную сітуацыю на «Нафтане», да канца года пуск адбудзецца і там. Атрымліваць прадукцыю на мадэрнізаваных лініях плануюць у студзені 2022-га, а да канца першага квартала магунтасці будуць працаваць на максімум.

Паведамліў адказны за галіну журналістам пра лагістыку паставак нафты.

«Мы ўжо пераарыентавалі нашы пастайкі на парты Расійскай Федэра-

цыі. Па выніках года мы ацэньваем, што пры планах паставіць 1,7 мільёна тон вядзем на 2,3 мільёна тон», — канстатаваў Андрэй Рыбакоў.

Ён падкрэсліў: з-за рызыкаў ў пастайках нафты праз прыбалтыйскія парты вырашылі дыверсіфікаваць лагістыку. «Але па пэўных грузапатоках ёсць і там работа», — дадаў старшыня «Белнафтахіма».

Па яго словах, беларускія нафтапрадукты ў папярэдніх аб'ёмах ідуць на Украінскі рынак. «Бізнес, і толькі. Усё, што кладзецца ў эканоміку і эфектыўнасьць, пастаўляецца туды і купляецца», — акцэнтаваў суразмоўца.

У завяршэнне Андрэй Рыбакоў дадаў: галоўнае не тое, што і як перапрацоўваюць айчыныя НПЗ: «...галоўнае, што яны выпрацоўваюць у поўным аб'ёме тых нафтапрадуктаў, якія яны планавалі, і рэалізоўваюць іх унутры краіны і на ўсе нашы традыцыйныя рынкі без змен».

«Трэба грошы траціць на зарплату ўрачоў, іх прафесійны рост і тэхніку»

Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка працягнуў працоўны камандзіроўкі мінулага тыдня ў суботу. Пасля Магілёва, які ён наведаў у пятніцу, накіраваўся ў Оршу. Там Прэзідэнт завітаў у гарадскую бальніцу № 1 імя Сямашкі, установы аховы здароўя «Аршанская цэнтральная паліклініка» і ААТ «Аршанскі мясакансервавы камбінат».

Як паведамляе прэс-служба кіраўніка дзяржавы, ён у дэталі цікавіўся арганізацыяй медычнай дапамогі ва ўстановах аховы здароўя і адзначыў неабходнасць гаспадарчага падыходу да аказання мед. паслуг. Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што бальніцы, умоўна кажучы, не павінны ператварацца ў санаторыі і дамы адпачынку і ва ўмовах стацыянара пацыенты павінны знаходзіцца аптымальную колькасць часу. «Трэба грошы траціць на зарплату ўрачоў, іх прафесійны рост і тэхніку. Аперацыйныя павінны быць ідэальныя», — сказаў Прэзідэнт.

Па яго словах, ковід стаў вопытам, калі ўбачылі слабыя месцы і празмернасці. «Для мяне важная гэта аптымізацыя. Трэба сканцэнтраваць грошы, каб дапамагчы ўрачам», — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка.

Кіраўнік дзяржавы адзначыў, што за кошт ковідных надбавак удалося павысіць заробную плату медперсаналу — на такім жа ўзроўні яе трэба захаваць і пасля пандэміі.

У час наведвання бальніцы Прэзідэнту далажылі: штат укамплектаваны цалкам. Бальніца нават перыядычна гатова падстрахоўваць іншыя ўстановы ў раёне, накіроўваючы туды сваіх урачоў.

Кіраўнік дзяржавы адзначыў, што некаторыя медыцынскія спецыялісты, атрымаўшы бясплатную аднаўку ў Беларусі, выяжджаюць працаваць за мяжу. На думку Прэзідэнта, трэба знайсці вырашэнне праблемы. «Ты за бясплатна падрыхтаваў анестэзіялаг-рэаніматалагаў. І нават калі не за бюджэт, а платна — капейкі плаціць. У нас наогул бясплатная аднаўка, а там, дзе плаціць, гэта ў 10 разоў менш, чым у Амерыцы або Германіі. Мы яго бясплатна падрыхтавалі, ён нам рукой махнуў і паехаў зарабляць. Тут ёсць праблема, і ты мне павінен унесці ў новым годзе прапанову, аж да «драконаў-

скіх» метадаў», — паставіў задачу кіраўнік дзяржавы міністру аховы здароўя.

У бальніцы Аляксандр Лукашэнка наведаў аддзяленні рэанімацыі і анестэзіялогіі, траўматалогіі і ангіяграфіі. Прэзідэнт расказаў аб лячэнні пацыентаў, аснашчэнні медустановаў. Кіраўнік дзяржавы таксама пабываў у «чырвонай зоне» аддзялення ў рэанімацыі і пульманалогіі.

* * *

Пасля Прэзідэнт сустрэўся з работнікамі медустановаў. Кіраўнік дзяржавы паабяцаў аказаць садзейнічанне ў куплі апарата МРТ (з такой просьбай звярнулася адна з работніц бальніцы) і расцілумачы, што на закупку такога дыягнастычнага абсталявання патрэбны вялікія грошы. У першую чаргу ім аснашчаліся буйныя медустановы ў Мінску, потым — у абласных гарадах. Цяпер на чарзе 11 вялікіх гарадоў у краіне, накіраваў Оршы.

Адзін з медыкаў адзначыў, што Орша пашыраецца, але дарогі не ўсюды прыведзены ў парадак. Напрыклад, ёсць праблема з дарогай, якая вядзе да чыгуначнага вакзала ў раёне Усходні, асабліва гэта адчуваецца ў гадзіну пік. «Я думаю, мы вырашым гэту праблему. Гэта не такая вялікая праблема», — цытуе Аляксандра Лукашэнка яго прэс-служба. Як далажылі гарадскія ўлады, дадзеным пытаннем у горадзе займаюцца, ужо распрацоўваецца праектная дакументацыя.

Прэзідэнт таксама адказаў на пытанне медыкаў, адкуль пастаянна чэрпае сілы і энергію. Ён нагадаў аб сваёй парадзе весті здаровы лад жыцця — правільная харчавання, займацца фізкультурай і спортам. Яшчэ адно важнае правіла Прэзідэнта: не дапускаць лішніх перажыванняў. «Асабліва з гэтай хваробай. Таму што яны толькі ты пачынаеш дрэжаць — памнажай на 10, ты ўжо захварэў і ніколі не выздаравеш, калі будзеш вельмі перажываць», — адзначыў ён.

У час паездкі Прэзідэнт незапланавана наведаў у Оршы мясакансерват. Ён у сярэдзіне чэрвеня ўжо быў на гэтым прадпрыемстве, а цяпер заехаў і паглядзеў, як там ідуць справы. Кіраўнік дзяржавы аглядзеў практычна завершаны новы цэх, дзе будуць перапрацоўвацца ялавічына і свініна.

Марыя ДАДАЛКА.

Тэлефонная размова з Баку

Учора Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка пагутарыў па тэлефоне з азербайджанскім калегам Ільхамам Аліевым. Як адзначае прэс-служба кіраўніка краіны, лідары пацвердзілі стратэгічны характар двухбаковага супрацоўніцтва, разгледзелі рэалізацыю дамоўленасцяў, дасягнутых у ходзе перагавораў у красавіку, абмеркавалі перспектывы ўдзелу беларускіх кампаній у маштабных праектах у Азербайджане.

Аляксандр Лукашэнка звярнуў увагу на важнасць працэсу мірнага будаўніц-

тва, якое пачалося пасля шматгадовага супрацьстаяння паміж Азербайджанам і Армэніяй. На яго думку, аднаўленне транспартных камунікацый і эканамічнага ўзаемадзеяння на Паўднёвым Каўказе павінна стаць асновай трывалага міру ў рэгіёне і забяспечыць дабрабыт, бяспекі ўсіх народаў, якія там пражываюць.

Акрамя таго, кіраўнік беларускай дзяржавы паведамліў, што ў знак дружбы народаў у Мінску ўстановаць помнік ураджэнцу горада Гянджа пэту Нізамі Гянджэві, сёлета яго 880-годдзе шырока адзначаецца ў Азербайджане і за мяжой.

Актуальна

Захваральнасць — на кантролі

Старшыня Савета Рэспублікі Наталля Качанова правяла нараду па пытаннях супрацьдзеяння распаўсюджванню каранавіруснай інфекцыі.

Як паведамліў ў прэс-службе Савета Рэспублікі, падобныя мерапрыемствы для спікера верхняй палаты беларускага парламента ўжо сталі традыцыйныя. Праводзяцца яны, як правіла, раз на тыдзень. Звычайна на іх разглядаецца шырокае кола медыцынскіх пытанняў.

Вось і цяпер адбылася зацікаўленая размова спецыялістаў з упунаважаным прадстаўніком кіраўніка дзяржавы ў горадзе Мінску Наталляй Качановай. У нарэдзе ўдзельнічалі прадстаўнікі Міністэрства аховы здароўя, галоўныя ўрачы бальніц, паліклінік, РНПЦ сталіцы.

Удзельнікі нарады абмеркавалі актуальныя пытанні стану аховы здароўя на сёння пераважна з акцэнтам на

Юлія БІЛІЦА

пандэмію, работу медыцынскіх арганізацый і ўстаноў у барацьбе з COVID-19. Пра ход развіцця пандэміі ў сталіцы падрабязна далажыла старшыня камітэта па ахове здароўя Мінгарвыканкама Алена Богдан. Яна адзначыла стабілізацыю сітуацыі з распаўсюджваннем каранавіруснай інфекцыі ў Мінску.

У прыватнасці, на жорсткім кантролі знаходзіцца ўсе аспекты працэсу мінімізацыі наступстваў пандэміі і аздараўлення людзей. Гэта ў пер-

шую чаргу забяспечанасць медыцынскім кіслародам устаноў аховы здароўя і яго рацыянальнае выкарыстанне, наўнясць ложкаў у бальніцах, падрыхтоўка і ўладкаванне пляцовак для устаноўкі мабільных газіфікатараў, забеспячэнне сродкамі індывідуальнай аховы і г. д.

Жорсткі і ўсебаковы кантроль з боку Старшыні Савета Рэспублікі за работаю ўсіх медыцынскіх устаноў сталіцы будзе працягнуты.

Мікалай ЛЮБЧАНСкі.

Кантэкст

ТАНКІ СУПРАЦЦА ЦЯЖАРНЫХ І ДЗЯЦЕЙ

З чым сутыкаюцца бежанцы на шляху ў Еўропу?

Сітуацыя на беларуска-польскай граніцы працягвае абвастрацца. Учора ў Дзяржпагранкамітэце паведамілі, што шматлікая група бежанцаў з рэчамі рухаецца ўздоўж трасы да граніцы з Польшчай. «Пагранічная варта Польшчы неаднаразова рапартавала аб тым, як тысячамі выцясненыя мігрантаў да граніцы з Беларуссю. На падобны крок распачы бежанцаў падштурхнула абьяквашасць і бесчалавечнае стаўленне польскіх улад», — распавялі ў ДПК. У ведамстве адзначылі, што беларускім бокам прымаюцца неабходныя меры для забеспячэння бесперабойнага функцыянавання каналаў міжнародных паведамленняў, а таксама бяспекі людзей, якія рухаюцца па аўтамагістралі.

Фота БелТА

Іншаземцы, якія знаходзяцца паблізу граніцы з Польшчай, з'яўляюцца аб намеры трапіць на тэрыторыю сумежнай краіны і рэалізаваць сваё права на падачу прашэнняў аб атрыманні статусу бежанца ў ЕС. Аб гэтым БелТА паведаміў афіцыйны прадстаўнік Дзяржпагранкамітэта Антон Бычкоўскі. «Усе гэтыя людзі, у тым ліку жанчыны і дзеці, не уяўляюць пагрозы бяспекі і не паводзяць сябе агрэсіўна. Паводле апавяданняў саміх бежанцаў, яны самаарганізаваліся ў такую шматлікую групу, каб выключыць гвалтоўнае выцясненне польскім бокам, а таксама прыцягнуць увагу міжнароднай грамадскасці да дзеянняў Польшчы ў стасці невыканання правоў чалавека, — адзначаў ён. — З улікам заяў афіцыйных асоб Польшчы аб канцэнтрацыі ўзброеных сіл і тэхнікі паблізу граніцы не выключаем правакацыйныя дзеянні польскага боку, накіраваныя на апраўданне прымянення фізічнай сілы і спецсродкаў у дачыненні да бежанцаў».

Паводле слоў Антона Бычкоўскага, падраздзяленні органаў пагранічнай службы ў бягучай сітуацыі дзейнічаюць у адпаведнасці з існуючай абстаноўкай і нясуць службу ва ўзмоцненым рэжыме. Мерапрыемствы, якія праводзяцца, накіраваны ў першую чаргу на забеспячэнне бяспекі ў раёне знаходжання групы

бежанцаў, недапушчэнне правакацый і крызісных сітуацый. Пры гэтым пропуск асоб і транспартных сродкаў праз міжнародныя пункты пропуску ажыццяўляецца ў штатным рэжыме.

Бежанцы на беларуска-польскай граніцы распавялі калегам з БелТА, з чым сутыкнуліся на шляху да Еўропы. «Нас паліваюць газам. Глядзіце, што адбываецца!» — ускрыкнуў пажылы мужчына. Яго сына прынеслі на імправізаваных носілах з боку граніцы. На сумесі моў бацька патлумачыў, што ў маладога чалавека аднялі ногі, сам ісці ўжо не можа. Слова «Газ!» штораз паўтарала пажылая жанчына. «Многія з нас з сем'ямі. У мяне шасцера дзяцей. Усе маленькія. Няма ежы, малака для іх, памперсаў. У нас няма дроў для вогнішча, каб сагрэць, няма палатка, каб схавацца ад дажджу, а нас не пускаюць у Еўропу», — распавёў яшчэ адзін мужчына. Кажы, што ён з сям'ёй ужо рабіў некалькі беспаспяхоўных спроб трапіць у ЕС. Канчатковая мэта для многіх, тлумачыць бежанцы, — Германія. «Пакажыце нас у Германію, у Францыю, раскажыце пра нас у Еўропе», — прасілі ў адчай мігранты.

Беспаскараннасьце ператварыла польскія і літоўскія ўлады ў ваенных злачынцаў, для якіх катаванні і забойствы сталі рэўцінай працай. Такую думку БелТА выказаў загадчык аддзела сацыялогіі

дзяржаўнага кіравання Інстытута сацыялогіі НАН, кандыдат філасофскіх навук Мікалай ШЧОКІН. «Практычна штодня, як з фронту, прыходзяць зводкі з польскай граніцы — аб зобітках, здзеках з мігрантаў, іх ганенні сабакамі. Думаю, ужо многія задаваліся пытаннямі, што далей і як доўга гэтая заходняя вакханалія будзе працягвацца? Калі хтосьці лічыць, што заходні свет сам забытаўся ў сваіх дзеяннях і намерах, то гэта лжывы пасыл. На Захадзе добра ведаюць, чаго жадаюць і якімі метадамі дасягаць сваёй мэты, — упэўнены аналітык. — Чакаць адэкватную рэакцыю з боку еўрапейскіх службоўцаў ужо не даводзіцца. Ніхто з іх не стане адмаўляцца ад варшавска-віленскага канцлагаера, на якім можна добра зарабіць і матэрыяльна, і палітычна», — заўважыў эксперт.

Ён перакананы, што ў цэнтры прыняцця рашэнняў — у Вашынгтоне, у ЦРУ — мэты і заданні засталіся нязменнымі, але сродкі і метады сталі больш дасканалыя і адаптыўныя датычна сітуацыі. «Выконваючы заданне штатаў па перадазеле Еўропы, польскае і літоўскае кіраўніцтва забываюць аб тым, што рызыка, звязаная са стратай нацыянальнай дзяржаўнасці, шматразова ўзрастае. Прэзідэнт Беларусі неаднаразова даваў дакладны і ясны сігнал палітычным элітам, заходнеўрапейскім краінам аб неабходнасці спыніцца, задумацца і пачаць дыялог, — нагадаў Мікалай Шчокін. — Польшча на працягу многіх стагоддзяў з'яўлялася галоўным ваенна-палітычным правакатарам і падбурхоўшчыкам у Еўропе. Сёння Польшчы і Літве адведзе на роля еўрапейскага трыянскага каня ЗША. У той самы час сілы накіраваныя на тое, каб выклікаць сацыяльныя пратэсты ўнутры Беларусі».

Калектывы Захад плюе на правы чалавека і гатовы выкарыстоўваць танкі супраць мігрантаў. Такую думку БелТА выказаў эксперт РГА «Белая Русь» Пётр ПЯТРОЎСКІ. «Мы бачым спробы абстрактныя сітуацыю, спробы здзяйснення актаў агрэсіі з боку Польшчы ў дачыненні да Беларусі. Гэта адбываецца праз мілітарызацыю, праз фарміраванне рознага тыпу ўзброеных падраздзяленняў літаральна за 40 кіламетраў ад Беларусі, што

выклікае ў нас трывогу. Бо такія дзеянні не могуць разглядацца як дзеянні мірнага характару, яны, наадварот, будуць садзейнічаць павышэнню градуса мілітарызацыі рэгіёна і павелічэнню рознага роду правакацый, у якіх зацікаўлена польскае кіраўніцтва. Бо менавіта праз правакацыі Польшчы спрабуе павысіць сваю значнасць у рэгіёне, градус увагі, асабліва з боку свайго саюзніка — ЗША. Паколькі Вашынгтон усё больш засяроджвае свае сілы і інтарэсы ў Паўднёва-Усходняй Азіі ў супрацьстаянні з КНР. Таму вельмі цяжка прагназаваць, якія правакацыі і якія дзеянні афіцыйная Варшава гатова здзяйсняць, каб захоўваць слабу ў полі зроку свайго саюзніка», — адзначаў эксперт.

Пётр Пятроўскі звярнуў увагу на парадаксальную сітуацыю. «Краіны НАТО ў пераважнай сваёй большасці дэкларуюць працоўнае каштоўнасцяў правоў чалавека. І яны ў імя іх праводзілі акты агрэсіі ў Лівіі, Іраку, Сірыі, згадаем Арабскую вясну. Фактычна ў імя гэтых правоў чалавека яны забівалі мясцовых жыхароў, знішчалі іх дзяржавы, мір і стабільнасць. Цяпер мы бачым, што з разбураных ім ж дзяржаў мясцовыя жыхары мігрыруюць у тую краіну, якія так крычалі аб правах чалавека і лібералізме, — падкрэсліў ён. — Другі парадокс даваў дакладны і ясны сігнал палітычным элітам, заходнеўрапейскім краінам аб неабходнасці спыніцца, задумацца і пачаць дыялог, — нагадаў Мікалай Шчокін. — Польшча на працягу многіх стагоддзяў з'яўлялася галоўным ваенна-палітычным правакатарам і падбурхоўшчыкам у Еўропе. Сёння Польшчы і Літве адведзе на роля еўрапейскага трыянскага каня ЗША. У той самы час сілы накіраваныя на тое, каб выклікаць сацыяльныя пратэсты ўнутры Беларусі».

Дарэчы, менавіта душыць танкамі і расстрэльваць з кулямётаў бежанцаў прапаноўваюць у якасці вырашэння пытання каментатары з апазіцыйных чатаў. У вас яшчэ засталіся ілюзіі?..

Пётр ДУНЬКО.

Надвор'е

Вось і снегу намяце

У нашу краіну пачынае паступаць халоднае паветра з боку паўночных шырот

З другой дэкады месяца лістапад часта называюць «прырададзень зімы». Бо ў гэты час надвор'е сапраўды спалучае рысы ахалоднага восені і блізкай зімы. Але ўсё-ткі гэта яшчэ восень, таму што ўстойлівае снежнае пакрыва ўтвараецца, як правіла, толькі ў снежні. А на гэтым тыдні істотна пахладае, паведамляюць спецыялісты Рэспубліканскага цэнтру па гідраметэаралогіі, кантролі радыеактыўнага забруджвання і маніторынгу навакольнага асяроддзя Мінпрыроды.

У аўторак прагназуецца пераменная воблачнасць. Чакаецца пераважна без ападкаў. Вечер будзе паўночна-заходні, паўночны, месцамі па Віцебскай і Магілёўскай абласцях моцны парывісты, але пасля абеду аслабее да ўмеранага. Тэмпература паветра будзе вагацца ад нуля да плюс 5 градусаў.

Халад прыйдзе да нас у гасці ўжо ў гэтую сераду. Уначы чакаецца дождж, а ўдзень — воблачна з праясненнямі. Прагназуецца без ападкаў, толькі па поўначы краіны — апады ў выглядзе снегу, мокрага снегу і дажджу, уначы і раніцай магчымы слабы галалёд. Вечер будзе паўднёвы ўмераны, удзень па поўначы парывісты. Тэмпература паветра ўначы будзе вагацца ад мінус 1 градуса па паўночным захадзе краіны да мінус 9 градусаў па паўднёвым усходзе. Удзень тэмпература паветра складзе ад нуля да плюс 6 градусаў, па паўднёвым захадзе — да 8 цяпла.

І ў чацвер будзе воблачна з праясненнямі, пераважна без ападкаў, толькі па поўначы краіны пройдуць кароткачасовыя дажджы, уначы магчымы мокры снег. Вечер будзе паўднёвы, паўднёва-заходні ўмераны. Тэмпература паветра ўначы гадзіны складзе ад мінус 6 градусаў па паўднёвым усходзе да плюс 3 градусаў па паўночным захадзе краіны. Удзень крыху пацяплее і складзе ад плюс 2 да 8 градусаў цяпла, па паўднёвым захадзе да плюс 10 градусаў.

Паводле папярэдніх прагнозаў айчынных спецыялістаў, у пятніцу месцамі, у асноўным па поўначы краіны, пройдуць кароткачасовыя дажджы. Уначы і раніцай у асобных раёнах магчымы туман. Тэмпература паветра ўначы — ад мінус 2 градусаў да плюс 5 градусаў. Удзень паветра прагрэецца да —10 цяпла.

Сяргей КУРКАЧ.

ШТО Ё СВЕЦЕ РОБИЦА

Прафіцыт знешнегандлёвага балансу Кітая дасягнуў экстрэмуму

Гэты паказчык у кастрычніку вырас да рэкорднага ўзроўню, перавысіўшы прагнозы экспертаў. Паводле дадзеных Галоўнага мытнага упраўлення КНР, станючы чае сальда знешнегандлёвага балансу ў мінулым месяцы складала \$84,54 млрд у параўнанні з \$57,32 млрд за той жа перыяд годам раней і \$66,76 млрд у верасні. Кансэнсус-прагноз аналітыкаў, апрытаных The Wall Street Journal, для гэтага паказчыка складаў \$62,74 млрд. Аб'ём паставак за мяжу ўзрос на 27,1 працэнта ў параўнанні з кастрычнікам мінулага года — да \$300,22 млрд. Кітайскі экспарт устойліва павялічваецца на фоне высокага глабальнага попыту на прадукцыю мясцовых прадпрыемстваў перад сезонам калядных свят. Пастаўкі з Кітая ў ЗША ў кастрычніку ўзраслі на 22,7% — да \$53,77 млрд. Прафіцыт балансу гандлю са Штатамі падскочыў на 30% — да \$40,75 млрд. Экспарт з КНР у Японію вырас у мінулым месяцы на 16,3%, у Паўднёвую Карэю — на 33,1%, у Аўстралію — на 22,3%, у краіны АСЕАН — на 18%, у Еў-

расаюз — на 44,3%. Пастаўкі рэдказемельных металаў за мяжу ўзляцелі на 89%. А ўвогуле экспарт за дзесяць месяцаў гэтага года вырас на 32,3% — да \$2,7 трлн, што перавышае паказчык усяго мінулага года.

Рэйтынг Байдэна апусціўся да рэкордна нізкай адзнакі

на газету USA Today. Вынікі апытання, праведзенага выданнем сумесна з Сафолкскім універсітэтам, паказалі, што адмоўна дзеянні Джо Байдэна на пасадзе кіраўніка дзяржавы ацэньваюць 59% апытаных, яшчэ 3,2% рэспандэнтаў устрымаліся ад адказу на адпаведнае пытанне. 46% удзельнікаў даследавання лічаць, што прэзідэнт спраўляецца са сваімі абавязкамі горш, чым яны чакалі. Пры гэтым амаль 64% рэспандэнтаў, сярод якіх 28% пры-

Рэйтынг адабрэння амерыканцамі дзеянняў прэзідэнта ЗША апусціўся да 37,8%. Аб гэтым паведаміла ТАСС са спасылкай на газету USA Today.

хільнікаў Дэмакратычнай партыі, выступілі супраць таго, каб дэмакрат Джо Байдэн балацэраваўся на другі тэрмін у 2024 годзе. Пра сваю гатоўнасць прагаласаваць за Джо Байдэна, калі б выбары праводзіліся цяпер, заявілі 40% рэспандэнтаў, за Дональда Трампа — 44%, яшчэ 11% аддалі б голас за іншага кандыдата.

Навукоўцы раскрылі таямніцу зараджэння касмічнага суперветру

Зорныя супервятры выкліканы не ўспышкамі звышновых зорак, як лічылася раней, а ультрафіялетавым выпраменьваннем ад абласці зоркаўтварэння. Гэта высветлілі астраномы Мічганскага ўніверсітэта ЗША падчас сваіх навуковых даследаванняў, якія апублікаваў The Astrophysical Journal Letters. Па меркаванні навукоўцаў, дадзеныя даследаванні дазваляюць растлумачыць раннія этапы эвалюцыі Сусвету. Падчас работы астраномам удалося зарэгістраваць супервятры, якія з'яўляюцца ад кластара зорак Mrk 71, што знаходзіцца ў галактыцы NGC 2366 на адлегласці каля 10 мільёнаў светлавых гадоў ад Зямлі. Струменні газу, якія вылікаюць вятры, рухаюцца з неверагоднай хуткасцю, роўнай аднаму працэнта ад хуткасці святла.

РЭАЛЬНЫ АДКАЗ НА ЎМОЎНЫ ВЫКЛІК

У Дзяржынскім раёне супрацоўнікі МНС адпрацавалі алгарытм ратавання людзей падчас надзвычайнага здарэння

Паводле легенды рэспубліканскіх вучэнняў па адпрацоўцы плана абароны насельніцтва і тэрыторый ад надзвычайнай сітуацыі прыроднага і тэхнагеннага характару, у той дзень на тэрыторыі мінскага рэгіёна ішоў мокры снег, вецер літаральна зносіў з ног...

Улічваючы вопыт ліквідацыі наступстваў такіх прыродных катаклізмаў, як цыкланы «Хаўер», «Эма» і «Дзініела», перад службамі Дзяржынскага раёна стаяла задача аператыўна і, галоўнае, эфектыўна адраагаваць на экстрэмальную метэаралагічную з'яву. У выніку камісія па надзвычайных сітуацыях узгадніла план, які дзейнічаў у дадзенай абстаноўцы, а таксама арганізавалі работу аварыйных службаў.

Фота: Мінскае абласное ўпраўленне МНС

Другая частка вучэнняў была больш відэаважная. Па задумцы арганізатараў, пры правядзенні рамонтных работ на запорнай арматуры рэзервуара ёмістасцю 10 тысяч «кубоў» з бензінам адбыўся пажар. Сітуацыя ўскладнялася тым, што проціпажарны водаправод на аб'екце знаходзіўся на

рамонце. У выніку ўзгарання пацярпеў работнік прадпрыемства. Да таго ж на месца здарэння прыбылі ратавальнікі, пацярпела гваздуравалі працоўныя нафтабазы. Брыгада хуткай дапамогі, якая аператыўна адраагавала на выклік, даставіла мужчыну ва ўстаноў аховы здароўя.

З полымем змагаліся падраздзяленні МНС, якія найперш арганізавалі астуджэнне не толькі таго рэзервуара, які гарэў, але і суседніх. Затым у ход пайшла пена. Улічваючы маштаб надзвычайнага здарэння і магчымыя наступствы, для тушэння былі прыцягнуты сілы і сродкі з некалькіх гарнізонаў вобласці. Паўсотні ратавальнікаў, каля 20 адзінак тэхнікі — і ўмоўнае здарэнне было ліквідавана.

— Уводныя фарміруюцца такім чынам, каб удакладнілі дзеянні не толькі падраздзяленняў МНС, але і аргану ўлады, кіраўніцтва і персаналу аб'екта, — заўважыў першы намеснік міністра па надзвычайных сітуацыях **Аляксандр ХУДАЛЕЎ**. — У межах падобных маштабных трэніровак мы адпрацоўваем най-

больш складаны варыянт магчымых падзей і ўдасканальваем рэкамендацыі па ўзаемадзейні.

Па словах дырэктара РУП «Беларуснафта-Мінскабнафтопродукт» **Анатолія КАРОТКАГА**, на аб'ектах, якія працуюць з гаруча-змазачнымі матэрыяламі, бяспека арганізавана на найвышэйшым узроўні. «Вучэнні дазволілі персаналу аб'екта, у тым ліку добраахвотнай пажарнай дружныне, адпрацаваць дзеянні па ліквідацыі магчымай на прадпрыемстве надзвычайнай сітуацыі, — падкрэсліў кіраўнік прадпрыемства. — Кожны супрацоўнік, які ўваходзіць у склад добраахвотнага фарміравання які ў ролі члена пажарнай дружныні, так і прадстаўнікі санітарнага зв'язу, дакладна ведаюць свае дзеянні і паказваюць магчымасць правільна і своеча-

сва адраагаваць на экстрэмны выклік».

Як адзначыў намеснік старшыні **Мінаблвыканкама**, старшыня абласной камісіі па надзвычайных сітуацыях **Аляксандр КРУЧАНАЎ**, усе зацікаўленыя службы і органы павінны разумець сваю ролю ў ліквідацыі надзвычайных сітуацыяў і выразна прапрацаваць алгарытмы дзеянняў, якія залежаць менавіта ад іх, не толькі ў тэорыі, але і на практыцы.

Другі этап праверкі га-тоўнасці службаў Міншчыны пройдзе заўтра на тэрыторыі Барысаўскага раёна. Ратавальнікі разам з прадстаўнікамі іншых арганізацый будуць змагацца з наступствамі прыроднай стыхіі, а таксама ліквідаваць аварыю на сістэме цеплазабеспячэння.

Вераніка КАНЮТА.

Што чакае ЖКГ у найбліжэйшую пяцігодку?

Пітная, падземная, сцёкавая

Зніжэнне затрат на аказанне жыллёва-камунальных паслуг (ЖКП) і забеспячэнне спажывоўца якаснай пітной вадою — два асноўныя паказчыкі, па якіх вызначаецца паспяховаць рэалізацыі праграмы. Для іх ажыццяўлення запланавана 32 мерапрыемстваў, 20 з якіх ужо выканваюцца, расказаў міністр ЖКГ **Андрэй ХМЕЛЬ**. У Беларусі, дарэчы, 90 % крыніц вады паверхневыя, і больш за 40 % усёй вады, якая выкарыстоўваецца, прыходзіцца на гаспадарча-пітную патрэбу. Летась гэты паказчык быў 117 літраў у суткі на чалавека.

— У найбліжэйшую пяцігодку плануецца збудаваць больш як 800 станцый абезжелезвання. А больш за сотню населеных пунктаў перападключыць да існуючых сістэм водазабеспячэння з вадою пітнай якасці. Неабходна таксама перавесці ўсіх мінчан на ваду з падземных крыніц і збудаваць каля 300 водазаборных свідравін. У межах праграмы прадугледжана і стварэнне каля 11,5 тысячы кіламетраў водаправоду і 11,2 кіламетра каналізацыі для цэнтралізаванай сістэмы водазабеспячэння і водаадвядзення. А для павышэння якасці сцёкавых вод трэба збудаваць і рэканструяваць 70 ачышчальных збудаванняў сцёкавых вод па ўсёй краіне. Запланаваны ўвод у эксплуатацыю 186 станцый абезжелезвання, больш за 50 станцый будучага, — падзяліўся планавамі лічбамі міністр.

Якасную пітную ваду, па яго словах, цяпер маюць 95,1 % жыхароў, а выкананне заданняў дзяржпраграмы дазволіць забяспечыць такой вадою яшчэ каля 110 тысяч чалавек, якія пераважна жывуць у сельскай мясцовасці. У той жа час да 2025 года якасная вада павінна быць у кожнага беларуса.

Сёлата да канца года павінна быць заменена 412 кіламетраў сетак водазабеспячэння і 177 кіламетраў водаадвядзення, рэканструявана восем ачышчальных збудаванняў сцёкавых вод, адрамантавана больш за тры тысячы прыдамавых тэрыторый.

Цяпло згубленае, сэканомленае, з МВП і АКЭ

Цеплазабеспячэнне, пэўна, — адна з найважнейшых і самая дарагая камунальная паслуга. 10 % ад кошту жыроўкі складае плата менавіта за ацяпленне і падагрэў вады, пры тым што гэта паслуга на 70 % субсідзіруецца дзяржавай. І менавіта ў гэтым сегменце хаваецца вялізны рэзерв эканоміі,

мяркуе міністр. У прыватнасці, гэта памяншэнне страт пры транспарціроўцы цеплаэнергіі (згубленага цяпла павінна быць не больш як 5,8 % па горадзе). Немалую ролю ў гэтым працэсе іграе замена цепласетак.

— Дзякуючы сістэмнай рабоце па замене цепласетак можна сцвярджаць, што ступень іх надзейнасці дастатковая, і яна ўзрастае з кожным новым ацяпляльным сезонам. А прычына аварый, якія ўсё ж здараюцца, на нашу думку, — у няправільным падыходзе да эксплуатацыі. Трэба памяняць стаўленне да падобных інцыдэнтаў, каб пазбегнуць іх у будучыні, — упэўнены **Андрэй Хмель**.

У міністэрстве распрацавалі рэкамендацыі аб парадку збору і перадачы інфармацыі пры ліквідацыі аварый на аб'ектах ЖКГ. У дакуменце дакладна прапісана рэагаванне на пазаштатныя сітуацыі. Важна не толькі аператыўна ўсталяваць наступствы, але і аб'ектыўна разабрацца ў абставінах таго, што адбылося. Для гэтага зроблена інструкцыя парадку тэхнічнага расследавання аварый і пашкоджанняў на аб'ектах ЖКГ.

Відавочна, што вытворчасць энергіі на мясцовых відах паліва (МВП) сябе цалкам апраўдала, бо яе сабекошт значна меншы, чым газу, сцвярджае **Міхаіл МАЛАШАНКА**, намеснік старшыні **Дзяржстандарта**, дырэктар **Дэпартаменту па энергаэфектыўнасці**:

— У краіне працуе 3800 энергакрыніц, 2800 з якіх пераведзены на МВП. За першы квартал гэтага года сабекошт цеплаэнергіі з выкарыстаннем газу ў сістэме ЖКГ склаў 104 рублі, а са шчапой — 90 рублёў.

Выкарыстанне для цеплазабеспячэння ў асобных раёнах ці домаўладаннях аднаўляльных крыніц энергіі (АКЭ) таксама прыносяць станоўчы эффект, лічаць у Інстытуце ЖКГ НАН Беларусі, дзе намераваюцца выйсці з прапановаў рэалізацыі комплекснай тэхналогіі па пасадцы дрэў, якія хутка растуць і якія можна будзе выкарыстоўваць для нарыхтоўкі шчапы.

— Замышчэнне толькі 10 % цеплаэнергіі за кошт атрымання яе ад АКЭ дазволіць дасягнуць велічыні сур'езнага энергетычнага эфекту — 300 тысяч і больш т. у. п. І тут павінны быць задзейнічаны ўсе метады, у тым ліку і лічбавізацыя працэсаў, — мяркуе **Ваўдзім КІЦКАЎ**, дырэктар **Інстытута жыллёва-камунальнай гаспадаркі НАН Беларусі**.

Вышэйшы кошт — хутчэйшы рамонт

Штодня працуюць камунальнікі і над павышэннем якасці паслуг, каб было менш нараканняў ад насельніцтва і жыхары звярталіся не з прэтэнзіямі, а па тлумачэнні ней-

скіх момантаў. Дарэчы, пераважная частка скаргаў грамадзян звязана менавіта з утрыманнем і рамонтам жылля. Людзей хвалюць якасць і тэрміны правядзення работ капітальнага рамонтна, што ў большай ступені і задае дынаміку работ у гэтым кірунку. Да канца 2021-га, дарэчы, капрамонт павінен быць выкананы на 3,540 млн м² жылля, і гэты паказчык будзе дасягнуты, запэўніў **Андрэй Хмель**:

— Сёння выбудавана дакладная сістэма арганізацыі планавання і правядзення капрамонтаў, работы з насельніцтвам на падрыхтоўчай стадыі і падчас яго правядзення. Аднак пытанне арганізацыі гэтага працэсу з боку адказных асоб на месцах і нядобра сумленнасць падрачыкаў застаецца забладазненым.

Міністэрствам падрыхтаваны праект пастановаў ўрада аб карэкціроўцы пастановаў № 324, у якім з улікам практыкі прымянення ўдасканальваюцца падыходы пры планаванні, правядзенні і фінансаванні капрамонтаў. Для скарачэння тэрмінаў яго выканання спрашчаецца працэдура прыняцця рашэнняў па ўключэнні ў бягучы графік капрамонта жылль дамоў, кошт аднаго квадратнага метра ў якіх перавышае гранічную норму затрат на капрамонт. А таксама рашэнняў па змяненні аб'ёмаў фінансавання работ. Канкрэтызуюцца выпадкі, калі могуць прымацца такія рашэнні. У праектнай пастанове таксама ўдакладнены склад работ пры капрамонце за кошт мэтавых крыніц, дадаў міністр.

Палову — дзяржава, палову — жыхары

На шляху да інавацыйных тэхналогіяў і новага жылля камунальных даводзіцца вырашаць існуючыя праблемы ў старым жылфондзе, 91 % якога ў Беларусі неэнергаэфектыўны. Пры гэтым галіна ЖКГ спажывае 39,5 % усёй цеплаэнергіі, якая вырабляецца ў краіне (23 млн Гкал з 58 млн Гкал), абазначыў **Міхаіл Малашанка**:

— Новым будынкам класа А, А+ і Б на ацяпленне аднаго квадратнага метра плошчы патрэбна 60 кВт·г у год і менш. Аднак існуючаму жыллю трэба значна больш. Ёсць такія сегменты, якія спажываюць у чатыры-пяць разоў болей, чым гэта патрабуецца тэхнічнымі нарматыўна-прававымі актывімі пры праектаванні і будаўніцтве новых дамоў.

У жыллі ў Літве былі падобныя да нашых праблемы. Каля 66 % літоўцаў жывуць у шматпавярховіках, якія ўзведзены да 1993 года, а сучаснае энергаэфектыўнае будаўніцтва тут вядзецца невялікімі тэпмамі. Больш як чвэрць стагоддзя таму ў Літве вырашылі рабіць тэрмарэнавацыю

існуючага жылля з прыцягненнем кредитных рэсурсаў непасрэдна ад самых уласнікаў памяшканняў. Пры гэтым 40 % жыхароў выступалі супраць укладання грошай у існуючы жыллі і схіляліся да думкі, што прасцей яго зруйнаваць і збудаваць новае, энергаэфектыўнае. Цяпер у Літве да 30 % сродкаў на ўкараненне энергаэфектыўных мерапрыемстваў кампенсуецца дзяржавай. А ўласнік аплачвае не толькі тэрмарэнавацыю дома, але і ўсе рэгламентныя работы, прадугледжаныя капрамонтам (сеткі, дах, прылеглая тэрыторыя, водаадвядзенне). На квадратны метр пры правядзенні энергаэфектыўных мерапрыемстваў прыходзіцца траціца 180—190 еўра. Дзяржава пры гэтым дапамагае ўласнікам прыцягнуць ільготны кредитны рэсурс пад фіксаваны 3 % гадавых у першыя пяць гадоў з наступным пагашэннем на працягу 10—15 гадоў, расказаў **Міхаіл Малашанка**.

Для вырашэння праблем энергаэфектыўнасці існуючага жылля ў нашай краіне прадугледжана, што дзяржава пры жаданні жыхароў аплачвае кошт энергаэфектыўных мерапрыемстваў (ад тэрмарэнавацыі дома да пакватэрнага аснашчэння індывідуальнымі сістэмамі аўтаматычнага рэгулявання і індывідуальнымі прыборамі ўліку цеплаэнергіі) на 100 %. А ўласнік на працягу наступнага дзесяцігоддзя вяртае палову кошту затрат. Нягледзячы на гэта, ва ўсёй краіне тэрмарэнавацыя выканана толькі ў чатырох аб'ектах. На пакрыццё затрат уласнікі ў гэтых дамах трацяць штомесца ад 16 да 20 рублёў. У 15 дамах укараняюцца энергаэфектыўныя мерапрыемствы, а ў 17 уласнікі пагадзіліся на правядзенне энергетычнага абследавання, распавёў дырэктар **Дэпартаменту** і прывёў прагнозыны паказчыкі:

— Пры існуючай тарыфнай палітыцы аплата паслуг дзяржава пры ўкараненні энергаэфектыўных мерапрыемстваў можа падацца нявыгаднай для ўласніка. Аднак калі дапусціць, што пасля тэрмарэнавацыі ў доме будзе эканоміцца толькі на ацяпленні каля 40 % энергіі, то розніца ў аплаце цеплаэнергіі ў звычайным жыллі і доме, дзе зроблены энергаэфектыўныя мерапрыемствы, штомесца складае 7,4 рублі. Пакуль беларусы кампенсуюць толькі 20 % сабекошту цеплаэнергіі, аднак калі гэтая лічба вырасць да 50 %, то розніца ў аплаце за цяпло ў дамах без уцяплення і з ім складзе ўжо 20 рублёў.

Эксперты сведчаць, што нават рыначная цана квадратнага метра ў такіх дамах адраэнаваецца на 10—20 %, што, на іх думку, добрая падстава менавіта сёння ўкладаць грошы ў заўтрашні камфорт і эканомію.

Ірына СІДАРОК.

(Заканчэнне.)

Пачатак на 1-й стар.

НЕ ШКАДАВАЦЬ, А ДАПАМАГАЦЬ

(Заканчэнне.)

Пачатак на 1-й стар.

Алена Цітова ўзначальвае праект «Даступная праца для людзей з інваліднасцю», які працуе на базе Беларускай асацыяцыі дапамогі дзецям-інвалідам і маладым інвалідам (БелАДДіІМ) з 2012 года. Гэта вельмі важны праект, бо магчымасць працаваць дазваляе людзям з інваліднасцю больш актыўна ўключацца ў сацыюм, павышаць свой сацыяльны статус і паліпаўшаць якасць жыцця.

— Спачатку я і мае калегі вучыліся, як арганізаваць працу па суправаджэнні, набывалі патрэбныя навыкі, — расказвае Алена Цітова. — Дзесяці з 2014 года пачалося непасрэдна суправаджэнне людзей на свабодны рынак працы. Больш за сто чалавек ад 18 да 31 года мы працаўладкавалі. Не толькі ў Мінску, але і ў рэгіёнах, хоць там менш. Гэта вялізная колькасць за шэсць гадоў, асабліва калі ўлічыць, што такую справу зрабілі ўсяго тры асістэнты.

Спецыяліст растлумачыла, што прапанаваны арганізацыйны варыянт запэўняе нішу ў дзяржаўнай сістэме. Справа ў тым, што працаўладкаванне людзей з інваліднасцю пачынаецца з выдачы рэкамендацый МРЭК. Толькі пасля гэтага яны ідуць у цэнтр занятасці, а той дае накіраванні на працоўныя месцы да наймальнікаў, якія таксама далёка не заўсёды рады «незразумеламу» працаўніку, якому патрэбны асаблівыя ўмовы. Пасля некалькіх адмоў у саіскальніка проста апускаюцца рукі. Гэта першы нюанс. Другі — людзі з інтэлектуальнымі парушэннямі, якім ярэкс асістэнт па працаўладкаванні асабліва патрэбны, у прынцыпе не вельмі разлічваюцца на працоўны рэкамендацыю ад МРЭК. Ды і сапраўды, каму можа прыйсці ў галаву, што чалавек з сіндромам Даўна, напрыклад, зможа быць памочнікам афіцыянта? А БелАДДіІМ даказала, што гэта магчыма.

— Калі наш асістэнт, ужо дамовіўшыся з наймальнікам, прыходзіць з падапечным на камісію, члены МРЭК ідуць насустрач, — адзначае Алена Цітова. — Любога чалавека з інваліднасцю мы даводзім да гэтага працоўнага месца, размаўляем з наймальнікам і прапануем яму дапамогу ў суправаджэнні такога работніка пры засваенні неабходных навыкаў. Наймальніку за гэта не трэба плаціць. Наш вопыт паказвае, што максімум аднаго-двух тыдняў суправаджэння дастаткова, каб чалавек з інваліднасцю асвоіўся, адаптаваўся і мог далей цалкам самастойна выконваць свае абавязкі на працоўным месцы. Даўжэй за ўсё, мабыць, наш асістэнт па працаўладкаванні суправаджае трох чалавек падчас працы ў атэлі — паўтара месяца, — дадала Алена Цітова.

Сяргей Галакоў дзякуючы праекту знайшоў работу ў атэлі DoubleTree By Hilton у Мінску.

— Для мяне гэта стала сапраўдным шанцам, — прызначае Сяргей. —

Маючы групу інваліднасці, я адчуваў вялікі цяжкасці з працаўладкаваннем. Цяпер я рабочы чалавек, і мне вельмі прыемна знаходзіцца ў такой прыязнай атмасферы, якая створана ў атэлі.

— Да таго як удакладвалася працаваць, я была вельмі няўпэўненая, — расказвае Ганна Ануар, маладая дзяўчына, якая пасля ДТЗ атрымала інваліднасць. — Праца зрабіла мяне больш адкрытай і ўсмешлівай, бо адчуваю сябе патрэбнай. У мае абавязкі ўваходзіць рэкрутынг, я шукаю ў базе кандыдатаў, праглядаю рэзюмэ, абзвонваю кандыдатаў і прызначаю сустрэчу на сумоўе.

Разам з тым Алена Цітова са шкадаваннем адзначыла, што ўсе гэтыя гады работа па суправаджэнні вядзецца выключна ў якасці праектнай дзейнасці — пры падтрымцы данараў.

— Мы не маем магчымасці атрымаць дзяржаўнае фінансаванне, што я лічу вялікім мінусам. Так, не ва ўсіх гарадах патрэбны такія спецыялісты — асістэнты па працаўладкаванні. Але там, дзе гэта неабходна, дзяржава магла б купіць паслугу ў тых, хто гатовы суправаджаць людзей з інваліднасцю на свабодны рынак працы. Пакуль мы толькі аднойчы рэалізавалі такі дзяржаўны сацзаказ — у Маскоўскім раёне Мінска. Азін наш асістэнт працаўладкаваў на працягу года трох чалавек з вельмі цяжкай інваліднасцю (у тым ліку аднаго хлопца з сіндромам Даўна). На жаль, далей справа не пайшла, таму што пакуль няма разумення, што гэты вынік добры, — сказала спецыяліст.

Важны нюанс праекта: гэта не толькі непасрэдна суправаджэнне, але яшчэ і падрыхтоўка да яго. З кандыдатам на працаўладкаванне спачатку знаёміцца, даведваюцца пра яго здольнасці, інтарэсы, патрэбы, спецыяльнасці працуюць з яго бацькамі, каб яны таксама падключаліся і дапамагалі растлумачваць важнасць працаўладкавання, узнімалі каштоўнасць будучай працы.

А яшчэ Алена Цітова лічыць, што адукацыя ў краіне павінна быць «заточана» пад рынак працы ў большай ступені.

— Асабліва гэта датычыцца людзей з інваліднасцю. Для іх важна не проста набыць прафесію, а засвоіць навук на практыцы. Гэта значыць, навучанне павінна адбывацца непасрэдна на рабочым месцы. У гэтым нам больш дапамагаюць наймальнікі, — дадала спецыяліст.

Як правіла, такія магчымасці адкрывае супрацоўніцтва з буйным бізнесам, напрыклад атэльным. Там гатовы браць людзей з інваліднасцю не толькі на існуючыя вакансіі, але і ствараць новыя ўнікальныя працоўныя месцы — у залежнасці ад магчымасцяў кандыдата. У цэлым людзям з ментальнымі парушэннямі даступная работа з выкананнем простых функцый: упакоўшчык, прыбіральшчык памышканняў, маркіроўшчык, зборшчык вырабаў (напрыклад, у паліграфічнай

майстэрні), памочнік афіцыянта, памочнік кухара і падобныя.

Што да падрыхтоўкі будучых асістэнтаў, то БелАДДіІМ за гэты час правяла навучанне каля 60 чалавек. Паводле Алены Цітовай, будучыя такога кшталту паслуг — за маладымі, што ўжо цяпер даказвае плённае супрацоўніцтва з Мінскім дзяржаўным каледжам сферы абслугоўвання.

На канферэнцыі шмат гаварылі і аб працаўладкаванні людзей з інваліднасцю ў умовах COVID-19. Спікеры з розных краін свету сярод іншага адзначылі цікавы нюанс: пандэмія ў Еўропе выявіла, з аднаго боку, сур'ёзны разрыв у даступнасці да сучасных тэхналогій і інтэрнэт-рэсурсаў у грамадстве — людзі з ментальнымі парушэннямі карыстаюцца гэтымі рэсурсамі ў значна меншай ступені. З іншага боку, тая прыкладная дзейнасць, у якой яны занятыя, нават калі ва ўсіх каранцін, паказала важнасць і неабходнасць такіх працоўных месцаў.

Каб пашыраць магчымасці сваіх падпечных, БелАДДіІМ таксама ва ўмовах ковіду зрабіла намаля. Па-першае, усе трэнеры былі пераведзены ў алайн-фармацт вэбінараў. Людзі з інваліднасцю навучаліся працоўнаму этыкету, камунікацыі, замацоўвалі веды, здымалі напружанасць з псіхологам. Праводзіліся заняткі і па тэме COVID-19 — на аснове распрацаваных на зразумелай мове брашуры: што гэта за інфекцыя, якія сябе вядуць, каб не заразіцца, як працяляецца хвароба і што ў гэтым выпадку рабіць, чаму патрэбны маскі і санітаізеры. Таксама за кошт працяглых сродкаў 63 чалавекі з інваліднасцю па ўсёй краіне былі забяспечаны гаджэтамі — камп'ютарамі і планшэтамі.

«Паўгода мы навучалі іх працаваць на гэтай тэхніцы, каб павысіць шанцы на працаўладкаванне. І проста каб яны пашыралі веды аб розных сферах, у якіх могуць сябе прымяніць», — сказала Алена Цітова.

У гэты ж перыяд была складзена праграма падрыхтоўкі асістэнтаў, якая зараз апрацоўваецца. Паралельна працягвалася і само суправаджэнне. Дарэчы, колькасць прадпрыемстваў, заснаваных арганізацыяй па ўсёй краіне з мэтай працаўладкавання, у тым ліку асоб з інтэлектуальнымі парушэннямі, вырасла да пяці. Так, у Наваполацку ў кастрычніку адкрылася прадпрыемства «Цёплы хлеб», дзе выпякаюць дамашнія булочки і хлеб, ёсць свой гандлёвы пункт і кафэ. Таксама ў горадзе Барань існуе ўнікальнае прадпрыемства «Баранскія Арабескі» (швейная вытворчасць) у Століне — прадпрыемства «Дарога ў жыццё» (выраб керамічных сувенираў) і салон апэратыўнай паліграфіі «Мая перспектыва» ў Лунінец. Прадпрыемствы адносяцца да катэгорыі так званых сацыяльных, дзе працаўладкоўваюць людзей з інваліднасцю. Яны існуюць для вырашэння такой праблемы, як працоўная рэабілітацыя і адаптацыя людзей з інваліднасцю.

Наталля ТАЛІВІНСКАЯ.

Першы ў вобласці рэсурсны цэнтр комплекснай дапамогі дзецям з аўтызмам адкрыўся ў Брэсце

На ўрачыстае адкрыццё новай установы сабраліся прадстаўнікі гарадской улады і грамадскасці, будаўнікі, дэпутаты, шматлікія госці. Мерапрыемства стала пад'ядзеннем вынікаў рэалізацыі праекта трансгранічнага супрацоўніцтва «Польшча — Беларусь — Украіна».

Цэнтр абсталюваў на базе былога дзіцячага садка па вуліцы Куйбышава. За год у будынку ранейшай дашкольнай установы зроблены капітальны рамонт з элементарнай мадэрнізацыяй. Цэнтр з'яўляецца структурным падраздзяленнем дапаможнай школы.

Фота Валерыя КАРАІЯ.

Пакуль названы рэсурсны цэнтр адзіны ў краіне. Як заўважыў кіраўнік адміністрацыі Ленінскага раёна Брэста Валянцін МІЛАШЭЎСКІ, у Брэсце не раз рэалізаваліся пілотныя праекты ў плане аказання дапамогі дзецям. Можна назваць, напрыклад, медыцынскі цэнтр «Тонус» для рэабілітацыі дзяцей з захворванням нервовай сістэмы. У першую чаргу цэнтр будзе абслугоўваць дзяцей з Брэста, а вось кансультацыю змогуць атрымаць бацькі з любога горада альбо вёскі.

Неабходнасць падобнай установы наспела даўно. У апошнія гады заўважаецца рост колькасці дзяцей з аўтызмам. Сёння ў Брэсце і Брэсцкім раёне 122 хлопчыкам і дзяўчынкам пастаўлены дыягназ «аўтызм». Але ёсць і катэгорыя дзяцей, якія маюць аўтыстычныя парушэнні рознай ступені, якія таксама маюць патрэбу ў карэкцыйна-педагагічнай дапамозе. Рэсурсны цэнтр дае магчымасць вузканакіраванай рабоце з дзецьмі, якім патрэбна дапамога.

Займацца ў цэнтры пастаянна змогуць 35—40 дзяцей. Яго дырэктар Людміла ДЗЕНІСЕВІЧ расказала, што ў іх найбліжэйшых планах — стварэнне груп кароткатэрміновага знаходжання дзяцей дашкольнага ўзросту. У групах па 3-4 чалавекі з індывідуальным кіраўніком яны змогуць набыць навыкі, што патрэбны для сацыяльна-педагагічнай дапамогі, пазней — у школе. Бо такія дзеці, як правіла, трапляюць у садок непадрыхтаванымі, і тады ўнікаюць праблемы. Бацькі таксама маюць патрэбу ў псіхалагічнай падтрымцы і кансультацыях. Вось гэтым і зоймецца цэнтр.

Для заняткаў тут створана неабходнае асяроддзе. Абсталюваная сэнсарна-дынамічная зала са спецыяльнымі арэлямі і платформаў, ёсць пакоі са светлавым і акустычным абсталяваннем. Маюцца таксама вучэбныя класы, кабінеты дэфектолага, псіхолога, легатэкі і іншыя. Двухпавярховы будынак забяспечаны безбар'ерным асяроддзем — ёсць пандус і ліфт-пад'ёмнік.

Акрамя заняткаў, цэнтр будзе выконваць метадычную функцыю. У канферэнц-зале плануецца праводзіць навучанне запрошаным спецыялістамі педагогаў, у тым ліку агульнаадукацыйных школ рознымі метадычнымі работамі з дзецьмі, якія маюць парушэнні аўтыстычнага спектра. Педагогі, якія будуць працаваць тут, прайшлі навучанне рабоце на сучасным абсталяванні ў Польшчы.

Адкрыццё цэнтры стала вынікам рэалізацыі праекта трансгранічнага супрацоўніцтва альбо сумеснай работы ўпраўлення па адукацыі Ленінскага раёна Брэста і Асацыяцыі дапамогі дзецям з аўтызмам «Агульны свет» з Бала-Падляскі. Кіраўнік асацыяцыі Ганна ХВАЛЭК назвала падзею святам агульнай работы і удакладніла: «Сённяшняе свята: пачатак вялікай работы, бо з уласнага вопыту ведаю, як настойліва трэба будзе вучыцца, павышаць сваю кваліфікацыю педагогаў, супрацоўнікаў, каб працаваць з гэтымі дзецьмі, каб ісці ў нагу з часам у плане карыстання найлепшым светлым вопытам».

Гапоўны ўрач Брэсцкай абласной бальніцы, член Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Аляксандр КАРПІЦКІ падкрэсліў своечасовасць і важнасць з'яўлення такога цэнтры:

— Калі своечасова заўважыць у дзяцей гэтую іх асаблівасць і правільна дапамагчы, то 50—60 працэнтаў дашкольнай змогуць пайсці ў дзіцячы садок і засвоіць праграму як дашкольнай, так пазней і школьнай адукацыі, таму вельмі важна тое, што вы сёння зрабілі. Асабліва падзякі заслугуюць прадстаўнікі асацыяцыі «Агульны свет». Па-першае, за іх кампетэнтнасць, настойлівасць у распрацоўванні ідэй дапамогі асаблівым дзецям, за гатоўнасць дзяліцца вопытам, а па-другое, за спрыянне ў справе прыцягнення сродкаў. Еўрасаюз выдзеліў на праект больш за 400 тысяч еўра.

Паводле слоў Аляксандра Карпіцкі, рэалізацыя такіх праектаў збліжае людзей з абодвух бакоў Буга. Гэта важна для перспектывы, для новых праектаў.

Пры ўручэнні сімвалічнага ключа гендырэктар будаўнічай кампаніі «Традом» Андрэй ДЗЬЯКАУ выказаў агульны настрэй словамі: «Хачу, каб дзеці, якія прыйдуць сюды, сталі крышку шчаслівейшыя».

Святлана ЯСКЕВІЧ.

Адказныя аштрафаваны

У Віцебскай вобласці завышалі цэны на гародніну

Па выніках праверкі ТАА «Фрутэрал», праведзенай галоўным упраўленнем Міністэрства антываганальнага рэгулявання і гандлю па Віцебскай вобласці, устаноўлены факты парушэння заканадаўства аб цэнах і цэнаўтварэнні.

Пры супастаўленні экзэмпляраў асобных тавараў транспартных накладных, прадстаўленых вытворцамі агародніннай прадукцыі і ТАА «Фрутэрал», устаноўлена, што ў экзэмплярах ТАА «Фрутэрал» у графе «Заўвага» была ўказана інфармацыя аб дадзеным аптвым скідках вытворцамі, а ў экзэмплярах вытворцаў дадзена інфармацыя адсутнічала.

У ходзе праверкі было ўстаноўлена, што фактычна скідкі ТАА «Фрутэрал» вытворцамі не даваліся. У выніку ТАА «Фрутэрал» былі сфарміраваны адпуксныя цэны на свежыя агуркі, буракі, моркву, капусту белакачанную, бульбу, цыбулю рэпчатую з перавышэннем гранічнага ўзроўню аптвых надбавак, устаноўленага МАРГ, сума завышэння складала 47 929 рублёў.

За парушэнне заканадаўства аб цэнах і цэнаўтварэнні Эканамічным судом Віцебскай вобласці вынесены пастановы аб накладанні адміністрацыйных спагананняў адносна юрыдычнай асобы і службовай асобы, адказнай за фарміраванне цэн.

Наталля ТАЛІВІНСКАЯ.

Стоп, COVID!

ПРЫШЧЭПКА ДЛЯ БЯЗДОМНЫХ

Як супрацоўнікі і актывісты Таварыства Чырвонага Крыжа арганізоўваюць вакцынацыю для праблемных катэгорый насельніцтва

За вакцынацыю зараз агітуюць у інтэрнаце і СМІ, у працоўных калектывах, вучэбных класах. А як быць з тымі людзьмі, якія не з'яўляюцца членамі калектываў, не глядзячы тэлебачанне, не маюць старонкі ў сацсетках. Скажаце, няма такіх. Ёсць, і іх не так мала. Напрыклад, асобы без вызначанага месца жыхарства альбо людзі, якія нядаўна вызваліліся з месцаў адбывання пакарання і страцілі многія сацыяльныя кантакты.

Ёсць таксама нямаля тых, каму надзвычай цяжка дабрацца да медыцынскай установы. Напрыклад, чалавек жыве ў аддаленай вёсцы, слабы здароўем, адзінока. Як высветлілася, праблемных катэгорый грамадзян хапае. І ўсе яны, несумненна, маюць права на ахову ад каварнай хваробы ў выглядзе прышчэпкі. Зараз такімі людзьмі займаецца Беларускае таварыства Чырвонага Крыжа. У пилотны праект названай арганізацыі «Вакцынацыя супраць COVID: пачатковы этап» уключана пяць рэгіёнаў Брэстчыны: абласны цэнтр, Ганцавіцкі, Камянецкі, Кобрынскі, Столінскі раёны.

Як паведаміла спецыяліст Брэсцкай гарадской арганізацыі Беларускага таварыства Чырвонага Крыжа Алена САЕВІЧ, у Брэсце ўжо адбылася другая па ліку акцыя вакцынацыі бяздомных. Правялі яе ў двары дома па вуліцы Карбышава. Названае месца добра вядомае людзям з гэтай праблемнай катэгорыі. Актывісты пра-

васлаўнай службы дапамогі «Міласэрнасць» кожны дзень а 12 гадзіне раздаюць гарачае харчаванне тым, хто ў ім мае асаблівую патрэбу. Вось тут гарадская арганізацыя Чырвонага Крыжа ўсталявала палатку, дзе размясціліся медыцынскія работнікі з паліклінікі № 1. Працэдура звычайная: чалавек аглядае доктар, яму мераюць тэмпературу, ціск, пытаюць пра самаадчуванне, затым медсястра ўводзіць вакцыну. Выкарыстоўвалі аднакампанентны прэпарат «Спадарожнік Лайт». Яно і вядома, прышчэпку лепш зрабіць адзін раз, бо сабраць другі раз прадстаўнікоў такога спецыфічнага кантынгенту ў вызначаны тэрмін не надта проста.

Варта сказаць, што многія кліенты «Міласэрнасці» пасля кароткай лекцыі медыка ахвотна пагадзіліся на прышчэпку. Такім чынам было вакцынавана 45 чалавек. Мабыць, для некаторых

стаў стымулам і той факт, што ў горадзе з'явілася магчымасць цывілізавана адпачываць. У Брэсце зусім нядаўна адкрыта аддзяленне начнога знаходжання для бяздомных. І хоць вакцынацыя не названая абавязковай умовай для чыстага і цёплага начлегу, людзі разумеюць, што з яўнымі прыкметамі хваробы, хутчэй за ўсё, у аддзяленні не пакинучу.

Паводле слоў Алены Саевіч, зараз яны актывна працуюць з УУС аблвыканкама на прадмет выяўлення асоб, якія вызваліліся з месцаў адбывання пакарання. Тыя, хто зусім нядаўна прыйшоў з калоній, як правіла, прышчэпленыя, бо там праводзілі вакцынацыю. Важна знайсці людзей, якія вызваліліся раней і адчуваюць праблемы з сацыялізацыяй. Ім патрэбна дапамога. Пасля прышчэпкі такім пацыентам збіраюцца раздаваць прадуктовыя і гігіенічныя наборы, што можа стаць дадатковым стымулам.

Валанцёры Чырвонага Крыжа, паводле слоў Алены, праводзяць вялікую работу па інфармаванні насельніцтва. Асаблівая ўвага ўдзяляецца пажылым адзінокам людзям. Ім тэлефануюць, наведваюць дома, раздаюць лістоўкі, адказваюць на пытанні пра вакцынацыю. Калі нехта абячае падумаць і прыняць рашэнне пазней, ім пакаюць нумары тэлефонаў, па якіх можна звязацца з медыцынскай установай альбо валанцёрам, які дапаможа правесці вакцынацыю. Гаворка найперш пра пажылых людзей, якія пражываюць у аддаленых вёсках. Для іх гатовыя арганізаваць транспарт і падвезці ў найбліжэйшую медыцынскую ўстанову.

Напрыклад Камянецкая раённая арганізацыя Чырвонага Крыжа з першых дзён кампаніі праявіла высокую актывнасць. Яе старшыня Галіна ПАШКЕВІЧ і памочнікі-валанцёры спачатку аб'ехалі паўтара дзясятка арганізацый раёна з найбольш нізкім працэнтам вакцынацыі супрацоўнікаў. Праводзілі гутаркі аб інфекцыі, магчымых наступствах, цяжкіх ускладненнях захворвання, тлумачылі, чаму так патрэбна прышчэпка, рабілі акцэнт на тым, што большасць сусветных эпідэміяў удалося спыніць з дапамогай прышчэпак. Тлумачылі, як небяспечна захварэць старым людзям,

як цяжка бывае іх выратаваць, а амаль кожны з супрацоўнікаў камунікуе з пажылымі сваякамі і можа занесці ім вірус.

Варта сказаць, што працэнт вакцынаваных у тых арганізацыях, якія наведвалі камянецкія актывісты, вырас. І галоўнае, у раённую арганізацыю сталі званаць людзі з аддаленых вёсак з просьбай паспрыць іх вакцынацыі. У рамках акцыі ў пяці раёнах, якія названы вышэй, ужо больш за 300 пажылых людзей атрымалі вакцыну.

Святлана ЯСКЕВІЧ. Фота Брэсцкай гарадской арганізацыі Беларускага таварыства Чырвонага Крыжа.

«Чырвоныя» здаюць пазіцыі

У бальніцах Гомельшчыны ў «чырвоных зонах» пачалі скарачаць колькасць ложкаў

Пераразмеркаванне сіл дазволіць медыкам пашырыць прыём планавых пацыентаў. З пачатку пандэміі для лячэння COVID-19 у рэгіёне было адведзена амаль 40% ложкаў усяго фонду медустановаў. Па інфармацыі галоўнага ўпраўлення аховы здароўя Гомельскага аблвыканкама, зараз колькасць хворых на каранавірус у вобласці змяншаецца. У сувязі з гэтым прынята рашэнне частку ложкаў у медустановах вяртаць для аказання планавай медыцынскай дапамогі.

Так, у стацыянарах Гомельскай вобласці да канца гэтага тыдня вернуць для

планавага лячэння пацыентаў больш як 360 месцаў у аддзяленнях.

Выводзіць ложкаў з «чырвонай зоны» адной з першых пачала Гомельская абласная клінічная бальніца. Для жыхароў рэгіёна гэта ўстанова аховы здароўя, вядома, — тэрыторыя выратавання. Сюды дастаўляюць і з вострымі захворваннямі, і планавых пацыентаў з розных куткоў Гомельшчыны.

— У пандэмію для лячэння пацыентаў з COVID-19 было перапрафілявана 15% ложкаў медустановаў, — адзначаў галоўны ўрач Гомельскай абласной клінічнай бальніцы Уладзімір БУГАКАУ. — Аднак пры гэтым мы не спынялі аказанне планавай меддапамогі тым, хто мае патрэбу. Гэта шэраг напрамкаў хірургічнага профілю, тэрапеўтычнага, рэўматалагічнага, алергалагічнага.

Ужо ў канцы мінулага тыдня для аказання профільнай дапамогі ў бальніцы вярнулася аддзяленне неўралогіі, якое дагэтуль

было задзейнічана для лячэння хворых на каранавірус. З панядзелка яно працуе ў планавым штатным рэжыме. На бягучым тыдні таксама для аказання планавай дапамогі жыхаркам Гомеля і вобласці вернуць аддзяленне гінекалогіі.

Як было адзначана ў галоўным упраўленні аховы здароўя Гомельскага аблвыканкама, каля 50 месцаў

Гомельская абласная клінічная бальніца.

тэрапеўтычных аддзяленняў Жыткавіцкай, Добрушскай, Хойніцкай і Лельчыцкай бальніц вернуцца да звычайнага рэжыму работы. Пад планавую меддапамогу перапрафілююць звыш 30 месцаў у хірургічных аддзяленнях бальніц Нароўлі і Мазыра, а таксама 65 акушэр-

ска-гінекалагічных ложкаў у Брагінскай, Рагачоўскай і Светлагорскай ЦРБ. Скараджаць колькасць ложкаў «чырвонай зоны» і ў асобных аддзяленнях бальніц у Ветцы, Калінкавічах, Лельчыцах і Жлобіне.

Наталія КАПРЫЛЕНКА, фота аўтара.

Галоўны ўрач Гомельскага абласнога клінічнага шпітала інвалідаў Вялікай Айчыннай вайны Алег ІВАНЦОУ прыняў сертыфікат на набывецца канцэнтратараў ад кіраўніцтва прадпрыемства «DELCOM40».

У тэму

Прадпрыемствы і арганізацыі Гомельшчыны працягваюць падтрымліваць медыкаў у іх складанай рабоце ў час пандэміі. Адзін з апошніх прыкладаў — аказанне спонсарскай дапамогі для набывецца 11 сучасных кіслародных канцэнтратараў Гомельскаму абласному клінічнаму шпіталю інвалідаў Вялікай Айчыннай вайны. Сертыфікат на 20 тысяч долараў для набывецца абсталявання перадало прадпрыемства «DELCOM40». Як адзначаў галоўны ўрач шпітала Алег Іванцоў, кіслародныя канцэнтратары высокай магнутнасці, самыя сучасныя на дадзены момант, дапамогуць больш якасна аказваць дапамогу пацы-

ентам з каранавіруснай інфекцыяй, якія паступаюць з пнеўманіямі.

Да гэтага ў шпіталі выкарыстоўвалі каля 10 канцэнтратараў, аднак усе яны меншай магнутнасці. Новыя мабільныя апараты валодаюць высокім патокам кіслароду (10 літраў у хвіліну), працуюць ад сеткі, што дапамагае лёгка транспартаваць абсталяванне ў любую палату. Сёння ў шпіталі для аказання высокакваліфікаванай меддапамогі хворым з каранавіруснай інфекцыяй адведзены асобны корпус на 250 ложкаў і 12 ложкаў рэанімацыі. З пачатку пандэміі медустановае аказваецца ўсебакова падтрымка ад абласных і гарадскіх улад, прадпрыемстваў і прыватных арганізацый Гомеля.

Аляксей ШКАДАРЭВІЧ:

«ЛЮБЫ КРЫЗІС — ЧАС ДЛЯ ЯКІ МОЖНА ВЫКАРЫСТАЦЬ

Дырэктар УП «НТЦ «ЛЭМТ» БелОМА» Аляксей ШКАДАРЭВІЧ.

Дырэктар аднаго з флагманаў у галіне аптыка-электроннага высокакадакладнага прыборабудавання — аб новых распрацоўках, спецыялістах, якія ствараюць высокаінтэлектуальную прадукцыю, і перспектывах

Навукова-тэхнічны цэнтр «ЛЭМТ» Беларускага аптыка-механічнага аб'яднання, які спецыялізуецца на даследаванні, распрацоўцы і вытворчасці аптыка-электронных прыбораў дзвойнага прызначэння, а таксама выпускае медыцынскае абсталяванне, кантрольна-праверачную і стэндавую апаратуру для аптычнай вытворчасці і кантролю параметраў, сёння не той карабель, які проста трымаецца на плаву. Кампанія, вядомая далёка за межамі нашай краіны, ідзе прама па курсе, пераадольваючы на сваім шляху ўсе штормы. Нягледзячы на перашкоды, спыняецца каля новых берагоў і больш упэўнена рухаецца наперад.

Вось ужо без малага 30 гадоў за штурвалам гэтага аўтарытэтнага і надзейнага лайнера — вопытны кіраўнік і таленавіты вучоны. **Акадэмік Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, доктар фізіка-матэматычных навук, прафесар, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь Аляксей Пятровіч ШКАДАРЭВІЧ** стаў ля вытокаў прадпрыемства, прадукцыя якога сёння карыстаецца больш чым у 70 краінах свету. Напярэдадні юбілею дырэктар «ЛЭМТ» БелОМА расказаў

якіх менш кранула падзенне дзяржаўнага фінансавання, або паспрабаваць стварыць прадукты, якія будуць запатрабаваныя за мяжой. У ЦКБ «Пеленг» знайшлося 55 энтузіястаў, якія адважыліся ўзяць адказнасць за сваю будучыню. Такі быў старт. За 30 гадоў рознае вытрымлівалі, было і вельмі цяжка.

— Але, нягледзячы на гэта, сёння «ЛЭМТ» — паспяховае прадпрыемства ў сваёй галіне. Аляксей Пятровіч, у чым сакрэт поспеху?

між іншым, вялікая памылка многіх навуковых прадпрыемстваў, у тым ліку беларускіх, якія жадаюць камерцыялізаваць тое, чым яны займаліся шмат гадоў. У аснову бізнес-піраміды трэба ставіць тое, што знойдзе свае нішы. Каб гэта рэалізаваць, абавязкова патрэбны крэатыўныя і мабільныя супрацоўнікі. Таму ключ да поспеху любога калектыву вызначаецца тым, наколькі ён укамплектаваны высокакваліфікаванымі інжынерамі, канструктарамі, тэхнолагамі, маркетологамі, рабочымі.

ках. Адна з апошніх — «MILEX-2021» — праходзіла ў нашай краіне...

— Ужо пасля «MILEX» была выстаўка «IDEF» у Стамбуле, «АРМІЯ» ў Маскве. Нядаўна нашы спецыялісты вярнуліся з выстаўкі «PARTNER-2021» у Сербіі. Рытуемся да выстаўкі «EDEX» у Егіпце. «MILEX» — гэта, па сутнасці, выстаўка-справаздача, дзе мы павінны паказаць, чаго дасягнулі за два гады пасля папярэдняй. Наш прынцып падрыхтоўкі да любой выстаўкі вельмі жорсткі. Прыкладна за год рыхтуецца пералік экспанатаў, якія мы павінны стварыць, пасля няхуйліна ідзе рэалізацыя планаў і задумак.

— Якія найноўшыя распрацоўкі і вырабы для абароннай

Оптык Яўгеній КОРЗАН кантралюе якасць паліроўкі асферычных лінзаў.

тэмы для высокакадакладнай зброі. Мы стварылі мабільную сістэму аховы бяспекі грамадскіх мерапрыемстваў, якая набліжаецца па кошце да прадукцыі «БелаЗа». Традыцыйна вырабляем аптыку для лёгкага ўзбраення. Апошнім часам выпускаем снайперскія прыцэлы новага пакалення, якія набліжаюцца да найлепшых сусветных узроўняў і знайшлі сваіх заказчыкаў. Карацей кажучы, наш канек — прадукцыя з высокім інтэлектуальным узроўнем.

— Вы не баіцеся эксперыментавання? Нядаўна значна павялічылі наменклатуру вырабаў на аснове цэплавачання...

— Сапраўды, у нас ажыццяўляецца вытворчасць цэплавачання тэхнікі, якая працуе на поўную магутнасць. Выйгралі тэндар на Блізкім Усходзе, пры гэтым апырэдзілі шэраг знакамітых амерыканскіх і еўрапейскіх кампаній. Актульна выкарыстоўваецца цэплавачанне абсталяванне і ў Беларусі. Вынікам нашых распрацовак, у прыватнасці, карыстаюцца на граніцы. Напрыклад, гэта маленькія прыборы, якія змяшчаюцца ў кішэнню. Яны без цяжкасці вызначаюць нагрэтыя целы (тэмпература чалавечага цела вышэйшая, чым у навакольнага асяроддзя). Падпісалі нядаўна дагавор з Міністэрствам абароны: пастаўляем прыборы разведчыкам. Падобныя прыборы выяўляюць чалавек на адлегласці да 7 кіламетраў, машыну — да 25 кіламетраў, а самалёт «Боінг» — да 70 км. Адным словам, ад нашай тэхнікі не схавацца.

— Вырабы медыцынскага прызначэння, створаныя на «ЛЭМТ», выкарыстоўваюцца ва ўстановах аховы здароўя Беларусі. А ці запатрабаваны яны за мяжой?

Наладка сістэм абсталявання, якое вырабляецца.

пра распрацоўкі, якія ствараюць імідж не толькі прадпрыемства, але і краіны, а таксама раскрыў сакрэт поспеху — як не толькі заставацца запатрабаванымі ў такі складаны эканамічны час, але і прырастаць новымі дзелавымі партнёрамі.

— Гісторыя прадпрыемства пачыналася ў вельмі няпростых умовах: распаўся Савецкі Саюз, адбывалася фарміраванне незалежнай Беларусі...

— За савецкім часам перад высокаінтэлектуальнымі прадпрыемствамі стаяла праблема не дзе ўзяць грошы, а як іх патраціць. Мы ніколі дагтуль не працавалі з замежжам. Адзіным заказчыкам для падобных калектываў доўгі час з'яўлялася дзяржава. Усё, што мы стваралі, было запатрабавана нашым саюзным міністэрствам. Калі ж разваліўся СССР, раптоўна знікла дзяржаўнае фінансаванне, трэба было думаць, адкуль браць грошы. Беларускае аптыка-механічнае аб'яднанне таксама адчувала на сабе скарачэнне абаронных заказаў. І ўзнікла пытанне: або растварыцца ў спецыялізаваных падраздзяленнях аб'яднан-

У дзясятках краін свету купляюць такія высокакадакладныя вырабы УП «НТЦ «ЛЭМТ» БелОМА».

— У разумных энтузіястах. У новых умовах яны здолелі прайваць прымяніць свой інтэлект — на стварэнне запатрабаванай прадукцыі і адначасова на вывучэнне сусветных рынкаў. Гэта два крылы птушкі поспеху. Каб ведаць, што ствараць, трэба разумець, што магчыма прадаваць. І тут дарчы будзе ізраільскі жарт: «Стварыць і вырабіць можа любы дурань, а хай ён паспрабуе гэта прадаць». Паспех залежыць яшчэ і ад рынку, дзе перспектыўна тое, што трэба, а не тое, што ў цябе ў руках. Гэта,

Аператар станкоў і маніпулятаруў з праграмным кіраваннем Цімафей БАХВАЛАЎ.

— А ці не адбылося ў вас масовых звальненняў, чарада якіх у мінулым годзе пракацілася па краіне?

— Некалькі ядрэнных спецыялістаў звольнілася, з'ехала з краіны. Аднак большасць разумее: разбурыць гадамі створанае вельмі лёгка. Мы мелі шмат кантрактаў, шмат абавязаванасцей, якія патрэбна было выканаць перад заказчыкам, таму калектыву яшчэ больш мабілізаваўся.

— Прадпрыемства рэгулярна ўдзельнічае ў шматлікіх выстаў-

прамысловасці сёлета былі прадстаўлены ўпершыню?

— Такіх распрацовак, якія ствараюць імідж прадпрыемства, а адпаведна і імідж краіны, нямала. У прыватнасці, гэта комплексы для абароны дзяржаўна важных аб'ектаў ад наземных, паветраных, нізка лятаючых палёз, у тым ліку ад беспілотных лятальных апаратаў мінімальнага габарытаў. Гучна прагрывала наша сістэма «Зоркі», якая ўжо даўно пастаўляецца ў многія краіны свету. Сярод навінак — і аптыка-электронныя сіс-

АКТЫЎНЫХ ЛЮДЗЕЙ, З ВЫГАДАЙ»

— Мы вырабляем лазеры для лячэння анкалагічных захворванняў, сардэчна-сасудзістых сістэм, апаратуру для аперацый на крывяносных сасудах. Пакуль аб'ёмы не вельмі значныя і грошы там невялікія, але медыцынскую сферу падтрымліваем, разумею, што складана набыць такое абсталяванне за мяжой. І калі прыватны бізнес можа сабе гэта дазволіць, то ўсе дзяржаўныя ўстановы выкарыстоўваюць нашу лазерную апаратуру, бо потым не ўзнікае пытанняў з абслугоўваннем. Пастаўляем медыцынскае абсталяванне і на экспарт. У прыватнасці, яно карыстаецца попытам у Паўднёвай Карэі.

Абслугоўванне абсталявання з праграмным кіраваннем даручана наладчыку Уладзіславу ДЗЯМ'ЯНАВУ.

Тут вырабляюць сучасную інфрачырвоную оптику.

У аптычнай лабараторыі працуюць начальнік сектара Уладзімір САФОНАЎ і інжынер-даследчык Ганна БІЗУН.

— Што спрыяе з'яўленню новай прадукцыі: канкрэтныя запцы заказчыкаў ці субветны тэндэнцыі ў той жа аб'ёмнай прамысловасці?

— І тое, і другое. Распрацаваць — гэта вельмі малая частка інвестыцый, якія патрэбны для камерцыйнага поспеху, прыкладна 10—15%. Для таго каб выраб прадаваўся і акупляўся, трэба патраціць у пяць разоў больш сродкаў на яго раскрутку. Калі прымаем наведвальнікаў на нашых стэндах на выстаўках ці ў офісе кампаніі, дэманструем наш патэнцыял, а таксама высвятляем патрэбы будучых заказчыкаў. Далей працуюць нашы канструктарскія падраздзяленні — так названы корпус хуткага рэагавання. У гэтым акурат і першапрычына поспеху прадпрыемства. Калі нам кажуць, што патрэбны не такі прыбор, які ёсць у нашых руках, а, умоўна кажучы, з «гузікамі перламутравага колеру», мы пагаджаемся і не цягнем час. Адрозніваем кантракт і працуем «з калёс».

Часта таго, што мы пазаклі і расказалі на выстаўках, маля. Заказчыку трэба паглядзець, як гэта працуе, памацаць сваімі рукамі. Таму праводзім шмат прэзентацый па ўсім свеце. Вывязджае брыгада з прыборамі, праводзіць устаноўку, выпрабаванні. Заказчык ацэньвае наш прадукт і па зваротнай сувязі кажа, што нам трэба змяніць, палепшыць, удасканаліць. Што робіць заказчык, які не знайшоў у нас тое, што яму патрэбна? Разварочваецца і ідзе шукаць іншага вытворцу.

Вядома, пры стварэнні навінак аналізуем і сучасныя тэндэнцыі ў

свеце. Зыходзячы з абстаноўкі, пралічваем, наколькі запатрабаваная наша тэхніка, як яе палепшыць, каб заставацца канкурэнтаздольнымі. Так нараджаюцца вырабы, якія прадаюцца больш. Асвойваем і новыя рэгіёны. Упершыню ў гэтым годзе на нашай карце экспарту з'явіліся Філіпіны, Інданезія, Тайланд, Гана.

Малады інжынер-сістэмацэхнік Павел САМОНАЎ — сярод тых вопытных спецыялістаў, хто заняты наладкай складаных оптыка-электронных прыбораў.

— «ЛЭМТ» прымае непасрэды ўдзел у мадэрнізацыі беларускай арміі...

— Дзясяткі нашых распрацовак узяты на ўзбраенне. Нядаўна мы прадэманстравалі іх на экспазіцыйным стэндзе падчас вучэнняў «Захад-2021». Па многіх відах узбраення, у прыватнасці, што

датычыцца оптыкі, беларуская армія найлепшая ў СНД. Выказванне «купляйце беларускае» актуальнае не толькі для грамадзянскага, а і для абароннага рынку. Раней тое ж узбраенне набылі за мяжой, а потым узніклі праблемы з яго абслугоўваннем. Пэўныя комплексы нашай вытворчасці стаяць на ўзбраенні арміі іншых краін, і мы таксама бяром на сябе іх абслугоўванне. Фінансавая становішча дазваляе нам не карыстацца бюджэтнымі сродкамі. Усе распрацоўкі вядуцца цалкам за свой кошт.

— А ці ёсць неабходнасць звяртацца па кансультацыі ў іншыя навуковыя цэнтры?

— Многія нашы поспехі абумоўлены менавіта добрымі кантактамі з навуковымі ўстановамі Беларусі. У першую чаргу мы супрацоўнічаем з Інстытутам фізікі, фізіка-тэхнічным інстытутам і ГНУ «НПА Парашковай

на выпускае такія прыцэлы. Мы прывычаліся і з імунітэтам пасля хваробы больш 70% калектыву. Фактычна ў нас на прадпрыемстве створаны калектывны імунітэт.

— Ці не паўплывалі абмежаванні, звязаныя з каранавіруснай інфекцыяй, на знешні гандаль?

— Рэзка скарацілася колькасць выставак і магчымасцяў асабістых камунікацый. У год мы ўдзельнічалі прыкладна ў 12—15 выставак па ўсім свеце, ад Лацінскай Амерыкі і да паўднёва-ўсходняй Азіі. Цяпер іх у разы менш. Ёсць праблемы і з прэзентацыямі. З іншага боку, любы крызіс — гэта час для актыўных людзей, які можна выкарыстаць з выгадай. У прычыне па заказах мы нават прыраслі. 2020 год для нас не быў абвальны: наадварот, мы павялічылі ўсе асноўныя паказчыкі. У гэтым годзе чакаем прыросту экспарту і аб'ёмаў у паўтара раза.

— На што робіце стаўку ў далейшым развіцці?

— У першую чаргу на людзей. Варта адзначыць, калі паўсоль ішлі скарачэнні, мы папаўнялі новымі супрацоўнікамі. Наш калектыв сёння баяздольны, малады. Кожны трэці супрацоўнік маладзейшы за прадпрыемства (за 30 гадоў. — Заўв. аўт.). Гэта наша будучыня, сёння моладзь уносіць вырашальны ўклад у сумесныя поспехі. Па-другое, з'явіліся стабільныя заказчыкі, якія з году ў год набываюць нашу прадукцыю. І іх колькасць толькі расце. Па-трэцяе, пашыраецца наменклатура прадукцыі. Стратэгія прадпрыемства — пераход да прадукцыі з высокім дабаўленай вартасцю.

— Аляксей Пятровіч, вы — яркі прыклад для тых, хто сумняваецца, ці ёсць жыццё пасля пенсіі. Днямі вам споўнілася 74 гады, і вы ў вельмі добрай форме.

— Мой працоўны час мінімум з 8 да 18 гадзін. У даковідны перыяд штогод меў не менш чым 15 замежных камандзіровак (у апошнія гады ў 2-3 разы менш). На бальнічым не часцей за маладых калег. Сакрэт у тым, што я займаюся працай, якая прыносіць мне вялікае задавальненне. Кожны новы выраб — крыніца новых сіл і энергіі. Творчая праца стымуе рухацца далей, менш звяртае увагу на балючы. Гэта як у веласіпедыста: пакуль круціш педаль — едзеш, перастаў круціць — абавязкова ўпадзеш.

— А ці ёсць тое, што, акрамя любімай працы, дае сілы?

— Гэта мае ўнукі. Дачка мне падарыла траіняў. Гэта мае тры «крыніцы бесперабойнага забеспячэння». Увесь мой воляны час належыць гэтым хлопчыкам. Гэта наймаверны зарад энергіі. Для іх я і жыву.

Днямі Аляксей Пятровіч ШКА-ДАРЭВІЧ быў узнагароджаны ордэнам Айчыны III ступені. Рэдакцыя «Звязды» віншуе яго з такой высокай узнагародай!

Вераніка КАНЮТА,
Алена ДАУЖАНОК.
Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА.

СВЕДЕНИЯ О РЕЗУЛЬТАТАХ ПРОВЕДЕНИЯ РЕКЛАМНОЙ ИГРЫ

«Поздравьте своего питомца»

Сведения об организаторе:

Белорусско-эстонское совместное предприятие «ПРАЙМЭРИ» общество с ограниченной ответственностью с местом нахождения по адресу: 220030, Республика Беларусь, г. Минск, пер. Казарменный, дом 4, помещение 2. УНП 101132786.

Наименование Рекламной игры:

«Поздравьте своего питомца»

Срок начала и окончания Рекламной игры:

Срок начала Рекламной игры – 20 сентября 2021 года;

Срок окончания Рекламной игры – 19 ноября 2021 года.

Сведения о победителях и их выигрышах:

по одному еженедельному призу № 1, включающему в себя электронный подарочный сертификат 21 век+ на 50,00 (пятьдесят) белорусских рублей, выиграли следующие участники:

№ п/п	ФИО Победителя
1	Абрамчук Ю. Л.
2	Адерейко А. В.
3	Беккер Т. В.
4	Бобровский Ю. В.
5	Бубликов С. А.
6	Василевская О. А.
7	Васильева Ю. А.
8	Водяникова Г. А.
9	Войтова Ю. С.

10	Высоцкая И. И.
11	Главинская Е. В.
12	Демидова И. Я.
13	Ефремова Л. А.
14	Жогла В. А.
15	Журавлёва Е. И.
16	Заводная С. П.
17	Калешко Ю. В.
18	Ковалева Я. Е.
19	Корсун А. В.
20	Котов В. П.
21	Круковский Н. А.
22	Кузнецов Ф. В.
23	Курьян К. В.
24	Лавренович В. В.
25	Лукашук М. С.
26	Лукьянич Е. В.

Сведения о государственной регистрации рекламной игры:

Рекламная игра зарегистрирована Министерством антимонопольного регулирования и торговли Республики Беларусь 3 сентября 2021 года, свидетельство о государственной регистрации рекламной игры № 4087.

Сведения о количестве участников рекламной игры:

В Рекламной игре приняло участие 835 человек.

Сведения о розыгрыше призового фонда:

Призовой фонд рекламной игры разыгран полностью.

27	Любчук В. Д.
28	Некрашевич М. Ю.
29	Пальченко С. П.
30	Петроневич Ж. Н.
31	Пискунова Е. Н.
32	Прокляева Д. Н.
33	Процко О. В.
34	Савицкий А. П.
35	Сидорович И. А.
36	Христова М. А.
37	Шавель В. В.
38	Шандроха Л. В.
39	Шевальдина О. П.
40	Шнейдер А. И.
41	Шуминская Т. Н.
42	Янушкевич А. К.

По одному еженедельному призу № 2, включающему в себя робот-пылесос Xiaomi Robot Vacuum-Mop PSK4110GL (белый), страна-производитель КИТАЙ, стоимостью 999,00 белорусских рублей, а также денежные средства в размере 126,86 белорусских рублей, которые удерживаются Организатором для уплаты за Победителя подоходного налога с общей стоимости приза, выиграли следующие участники:

№ п/п	ФИО Победителя
1	Дужик И. М.
2	Заяц А. В.
3	Крукоская Я. В.
4	Пальченко Т. И.
5	Снитко И. Н.
6	Шалахова Н. Н.

Телефон для справок по вопросам проведения рекламной игры: +375 17 239 06 69.

Телефон Организатора Рекламной игры по вопросам, связанным с выдачей призов (выигрышей): +375 25 708 11 09.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНОГО АУКЦИОНА

Государственное предприятие «Минский областной центр инвестиций и приватизации» (организатор аукциона) по поручению антикризисного управляющего ООО «Юрстайл групп» (220035, г. Минск, ул. Тимирязева, 67, офис 1404) проводит в процедуре экономической несостоятельности (банкротстве) на основании Определения Экономического суда Минской области от 11.06.2021 по делу № 290-17Б/2019 открытый повторный аукцион по продаже имущества ОАО «Молодечненское АТП» (222310, Минская область, г. Молодечно, ул. Нагорная, 5, УНП 600077154)

В составе:

№ лота	Наименование	Начальная цена, без учета НДС, бел. руб.	Задаток, бел. руб.
1	Автомобиль грузовой специальный (цистерна) MAZ-533605 220, 2007 г. в., регистрационный знак 5 КХ Т 7356, цвет – белый, кузов (рама) № УЗМ53360570001077	14 040,00	1 404,00
2	Станок токарный-винторезный 1В-62Г, инв. № 66, 1984 г. в., с выемкой в станине. Класс точности Н (нормальный). Наибольший диаметр заготовки над станиной 445 мм. Наибольший диаметр заготовки над суппортом 220 мм. Наибольшая длина заготовки РМЦ= 1000 мм. Габариты: 2800*1190*1450 мм. Мощность электродвигателя главного привода 7,5 кВт. Масса станка 2430 кг. Изготовитель: «Астраханский станкостроительный завод», г. Астрахань, РСФСР	4 050,00	405,00

Начальная цена снижена на 10 %.

Объекты расположены по адресу: Минская область, г. Молодечно, ул. Нагорная, 5г.

Шаг аукциона – 5 (пять) процентов.

Задатки (10 % от начальной цены) перечисляются на р/с № BY55BPSB30121082600169330000 в ОАО «Сбер Банк», г. Минск, ул. Чкалова, 18/1, БИК BPSBYU2X, УНП 690324015, ОКПО 29250255 государственное предприятие «Минский областной центр инвестиций и приватизации».

Договор купли-продажи должен быть подписан в течение 10 (десяти) рабочих дней после проведения аукциона. Оплата объекта производится в течение 30 (тридцати) календарных дней со дня проведения аукциона, если иной срок не будет установлен собранием (комитетом) кредиторов.

Победитель аукциона (единственный участник аукциона) в течение 5 (пяти) банковских дней со дня проведения аукциона оплачивает вознаграждение, в размере 10 % от цены продажи предмета аукциона и возмещает затраты на публикацию.

Условия аукциона:

- имущество приобретает на условиях 100 % предоплаты и оплаты Покупателем (единственным участником) аукциона комиссионного вознаграждения банку за проведения аукциона; донного платежа;
- Покупатель обязан за свой счет принять приобретаемое имущество, в том числе осуществление вывоза, хранения, погрузочно-разгрузочных работ;
- на Покупателя возлагается обязанность по реформированию (в ГАИ, военкомате), снятию и постановке на учет приобретаемого имущества за свой счет.

Лица, желающие участвовать в торгах, обязаны подать организатору торгов, в указанный в извещении о проведении торгов срок, заявление на участие в торгах с приложением следующих документов:

- заверенного банком документа, подтверждающего внесение суммы задатка на текущий (расчетный) банковский счет, указанный для индивидуального предпринимателя – копии свидетельства о государственной регистрации индивидуального предпринимателя (без нотариального засвидетельствования);
- для юридического лица – доверенности, выданной представителю юридического лица (кроме случаев, когда юридическое лицо представляет его руководителем), а также копии свидетельства о государственной регистрации юридического лица (без нотариального засвидетельствования);

- для иностранного юридического лица, иностранной организации, не являющейся юридическим лицом, созданной в соответствии с законодательством иностранных государств иностранным государством и его административно-территориальными единицами в лице уполномоченных органов, международной организации – легализованных в установленном порядке копии учредительных документов, выписки из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть подготовлена в течение шести месяцев до подачи заявления на участие в торгах) либо иного эквивалентного доказательства статуса юридического лица в соответствии с законодательством страны происхождения, документа о финансовой состоятельности, выданного обслуживающим банком (без нотариального засвидетельствования);

- для представителя гражданина Республики Беларусь, в том числе индивидуального предпринимателя, – доверенности, оформленной в соответствии с законодательством.

При подаче документов на участие в торгах граждане Республики Беларусь, иностранные граждане и лица без гражданства, а также граждане Республики Беларусь, постоянно проживающие за пределами Республики Беларусь, в том числе представители юридических лиц Республики Беларусь, предъявляют паспорт или иной документ, удостоверяющий личность.

Победителем признается участник торгов, предложивший наиболее высокую цену приобретения лота по сравнению с предложениями других лиц.

Участникам, не признанным победителями, задаток возвращается в безналичной форме в течение 5 рабочих дней с даты проведения торгов.

Результаты торгов оглашаются публично в день проведения торгов.

В случае если торги признаны несостоявшимися в силу того, что заявление на участие в нем подано только одним участником, предмет торгов продается этому участнику при его согласии по начальной цене, увеличенной на пять процентов.

Организатор аукциона вправе отказаться от их проведения не позднее чем за пять дней до даты их проведения.

Порядок проведения торгов и оформление участия в торгах определяется Законом Республики Беларусь от 13.07.2012 № 415-3 «Об экономической несостоятельности (банкротстве)».

Предьудущее извещение было опубликовано в газете «Звязда» от 28.08.2021.

Аукцион состоится 24.11.2021 в 14.00 по адресу: г. Минск, ул. Чкалова, 5, каб. 324. Заявления на участие и необходимые документы принимаются по 23.11.2021 до 16.00 по указанному адресу.

Тел.: (8017) 516-80-65, 516-80-64, (8029) 102-21-17, телефон для осмотра: (8029) 687-59-23; (8017) 396-61-34.

ПРОЕКТНАЯ ДЕКЛАРАЦИЯ

«Жилая многоквартирная застройка

с объектами общественного назначения на пересечении пр-та Дзержинского и ул. Щорса в г. Минске»

(2-я очередь строительства).

20-этажные жилые дома со встроенными помещениями общественного назначения № 3,4 по ГП;

встроенно-пристроенные помещения общественного назначения № 7.2 по ГП;

Открытая многоуровневая гараж-стоянка на 300 м/мест № 9 по ГП)

Застройщик: общество с ограниченной ответственностью «ГрандХаузИнжиниринг» зарегистрировано Минским горисполкомом 28.09.2017 г. в Едином государственном реестре юридических лиц и индивидуальных предпринимателей за № 192975600.

Местонахождение: Республика Беларусь, г. Минск, пр-т Дзержинского дом 19, пом. 872. Тел.: 8017-236-26-34; 8017-236-27-55; +375 29-340-52-52; +375 33-340-52-52.

Режим работы по вопросам долевого строительства: понедельник – пятница с 9.00 до 19.00, суббота с 10.00 до 15.00, выходной день – воскресенье.

Цель строительства – строительство объекта «Жилая многоквартирная застройка с объектами общественного назначения на пересечении пр-та Дзержинского и ул. Щорса в г. Минске».

Согласно проектной документации, строительство объекта предусматривается в 3-й очереди строительства:

1-я очередь – возведение 19-этажного трехсекционного жилого дома со встроенными помещениями общественного назначения – № 1 по ГП, строительство необходимой инфраструктуры и инженерного обеспечения;

2-я очередь – возведение 2-х двадцатипятиэтажных жилых домов с административной вставкой; возведение открытой многоуровневой гараж-стоянки на 300 м/мест, автомобильных парковок на 25 и 7 машиномест; строительство необходимой инфраструктуры и инженерного обеспечения;

3-я очередь – возведение 2-х двадцатипятиэтажных жилых домов с административной вставкой; возведение встроенно-пристроенного торгового центра; возведение 19-этажного трехсекционного жилого дома со встроенными помещениями общественного назначения, возведение открытой многоуровневой гараж-стоянки на 300 м/мест; строительство необходимой инфраструктуры и инженерного обеспечения.

Начало строительства 2-й очереди – 01.11.2021 г., продолжительность строительства составляет – 29 месяцев. Предполагаемый срок ввода в эксплуатацию – 30.03.2024 г.

Застройщиком получены документы:

- решение Минского городского исполнительного комитета от 09.09.2021г. № 2681;
- свидетельство о государственной регистрации земельного участка: № 500/152-10838 от 21 октября 2021 г.

- положительное экспертное заключение РУП Главгосстройэкспертиза от 19.09.2021 г. № 321-15/21;
- извещение о получении уведомления и регистрации объекта строительства Инспекцией контроля и надзора за строительством по г. Минску 02 ноября 2021 г. за № 2-203Ж-039/21;

- договор строительного подряда от 18.10.2021 г. № 18/10Г-2, заключенный с ООО «СтройМолит».

Информация об объекте:

Объект строительства расположен на пересечении пр-та Дзержинского и ул. Щорса в г. Минске. В составе второй очереди строительства объекта предусмотрено:

- 20-этажный жилой дом со встроенно-пристроенными помещениями общественного назначения (№ 3 по генплану) количество квартир: 126;
- 20-этажный жилой дом со встроенно-пристроенными помещениями общественного назначения (№ 4 по генплану) количество квартир: 126;

- встроенно-пристроенные помещения общественного назначения (№ 7.2 по генплану);
- многоуровневый надземный гараж-стоянка на 300 м/м № 9 по генплану).

Многоквартирный жилой дом состоит из двух отдельных секций № 3 и № 4, объединенных в уровень цокольного и 1-го этажей общей стилобатной частью с размещением встроенно-пристроенных помещений общественного назначения № 7.2 по генплану. Здание запроектировано с теплосилоем в секции № 4, цокольном этаже, 20 надземными этажами (19 жилых этажей), без чердака, с плоской рулонной кровлей и организованным внутренним водостоком.

Здание выполнено в монолитном железобетонном каркасе с поэтажно опертыми стенами из керамзитобетонных блоков с утеплением легкой штукатурной системой и системой вентилируемых фасадов.

На первом этаже запроектированы помещения бытового обслуживания, административно-торгового и торгового назначения, печатный центр, мастерская дизайнера. Входы во встроенные помещения 1-го этажа предусмотрены непосредственно с открытой галереи и из общего коридора. Доступ на галерею организован во двум открытым лестницам.

Жилая часть запроектирована на 2-20 этажах. На типовом этаже каждой секции предусмотрено по 7 квартир (однокомнатных и двухкомнатных), на двух верхних этажах расположены двухуровневые квартиры (трех- и пятикомнатные).

Во всех квартирах жилая комната объединена с кухней и прихожей. Санузлы запроектированы совмещенными, в двухуровневых квартирах санузлы предусмотрены на каждом уровне.

Наружная отделка фасадов жилых этажей: легкая штукатурная система утепления, декоративная штукатурка с последующей окраской фасадными красками, а также вентилируемый фасад с облицовкой из керамогранитной плитки. Наружная отделка фасадов встроенных помещений: вентилируемый фасад с облицовкой из керамогранитной плитки. Окна и балконные двери приняты из профиля ПВХ с заполнением светопрозрачной части двухкамерными стеклопакетами. Оконные блоки оснащены детскими замками безопасности и устройствами для постоянного притока воздуха. Витражи встроенных помещений: алюминиевая стоечно-ригельная система с заполнением двухкамерными стеклопакетами. В квартирах предусмотрены подготовка под чистовую отделку стен и потолка, а также конструкция пола со звукоизоляционным слоем.

В состав общего имущества в многоквартирном жилом доме, которое будет находиться в общей долевой собственности, после ввода в эксплуатацию жилого дома и передаче дольщикам объектов долевого строительства, входят:

- помещения инженерного назначения; межквартирные лестничные клетки, лифтовые холлы, вестибюли, лифты, конструкции дома, механическое, электрическое, сантехническое и иное оборудование, элементы внутридомовой инженерной инфраструктуры, элементы озеленения и благоустройства.

В элементы благоустройства и озеленения проектом предусматривается устройство тротуаров, пешеходных дорожек, размещение площадок: детской игровой, для отдыха взрослых, сбора мусора, устройство газонов, посадка деревьев и кустарников.

Для привлечения дольщиков к строительству по договорам, на основании которых создается строящийся объект, не состоящих на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий, предлагаются 252 квартиры, в том числе 126 квартир в жилом доме № 3 по ГП и 126 квартир в жилом доме № 4 по ГП:

- Однокомнатные квартиры площадью от 46 до 49 кв. м: стоимость одного кв. метра от 1210–1500 долларов США.
- Двухкомнатные квартиры площадью от 66 до 67 кв. м: стоимость одного кв. метра от 1120–1390 долларов США.
- Двухуровневые квартиры площадью от 91 до 103 кв. м: стоимость одного кв. метра от 1120–1470 долларов США.

На предприятии действует система регулирования стоимости, зависима от площади и условий оплаты строящегося жилого дома.

Условия оплаты: 100 % оплата полной стоимости объекта долевого строительства в течение 5 (пяти) рабочих дней с момента регистрации договора долевого строительства в местном исполнительном органе. Подлежащая оплате сумма определяется по официальному курсу белорусского рубля к доллару США, установленному Национальным банком Республики Беларусь на день платежа. По согласию сторон дольщик может быть предоставлена скидка от общей стоимости квартиры либо иные условия оплаты объекта долевого строительства.

Порядок ознакомления застройщиком дольщиков с объектом долевого строительства: ознакомление дольщиков с объектом строительства, с планировками квартир, предлагаемых для заключения договоров создания объектов долевого строительства, осуществляется по предварительной договоренности в рабочее время ООО «ГрандХаузИнжиниринг» по адресу: г. Минск, пр-т Дзержинского дом 19, пом. 872, тел.: 8017-236-26-34; 8017-236-27-55; +375 29-340-52-52; +375 33-340-52-52.

Информация об объекте, планы квартир и нежилых помещений смотрите также на сайте организации ООО «ГрандХаузИнжиниринг» www.gnshvka.by.

І МОЙ ФІЛФАК...

50 гадоў таму мы закончылі Белдзяржуніверсітэт

Шасцідзясятая гады мінулага стагоддзя і нават мінулага тысячагоддзя. Адметныя. Для мяне — запамінальныя. У Савецкім Саюзе — так званая хрушчоваўская адліга. Народ пачынае разнявольвацца. Стала можна гаварыць пра тых, каго зусім наядуна нават згадваць было нельга. Вось і пачалося вывучэнне нядаўняй рэальнай гісторыі нашай зямлі і яе насельнікаў. Мо тама выкладчык Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна Вячаслаў Рагойша — ці не самы малады з усіх — арганізаваў навуковы гурток са студэнтаў філфака па вывучэнні той самай рэальнай гісторыі і тых, хто сваім лёсам, а то і жыццём, заплаціў за права нам, сённяшнім (тадышнім), звяртацца да рэальных гістарычных падзей.

Тады і я, студэнт філфака БДУ, не пазбег тых пошукаў. Таму што быў ужо настроены на краязнаўства, на далучэнне да таго сапраўднага, што адбывалася некалі на нашай зямлі. Схільнасць гэтую запачаткаваў у Сноўскай сярэдняй школе Нясвіжскага раёна, дзе нас вучылі займацца краязнаўствам настаўнікі беларускай літаратуры Іван Калоша і чарчэння Пётр Пазняк. Скончыўшы ў 1966 годзе школу, я паступіў на філфак БДУ — адзінага на той час універсітэта ў Беларусі, дзе гэтак запачаткаванае радзімалюбства і радзімнасць развілася значна шырэй. Не знікае яно і дагэтуль. З падказкі Вячаслава Рагойшы, які распачаў на філфаку даследаванне «БДУ імя У. І. Леніна і беларускай літаратуры», я стаў займацца біяграфіяй і лёсам Яўгена Барычэўскага і Янкі Скрыгана. З гэтай нагоды часта сустракаўся з Іванам Алжбеевічам, нават на кватэры ў яго бываў не раз. А гэтыя даследчыя, калі можна так назваць, працы былі адзначаны на рэспубліканскім конкурсе.

Пра тое я і прызнаюся сёння, калі адзначаецца 100-годдзе Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта і 90-годдзе з дня нараджэння майго Настаўніка Алега Лойкі. Але да гэтага пералічу хачу дадаць і яшчэ адну памятную дату — сёлетня спяняецца 50 гадоў, як я скончыў Белдзяржуніверсітэт. І не толькі я, а і тыя амаль 130 выпускнікоў, якія ў 1966 годзе ўпершыню ў такой колькасці сталі студэнтамі Беларускага аддзялення філфака. Нават лекцыі нам даводзілася слухаць у актывавай зале, бо ніводна аўдыторыя філфака на Чырвонаармейскай не магла прыняць гэтулькі слухачоў.

І найперш мяне хацелася б унапярэдзі ўсіх нашых выкладчыкаў, якія дапамаглі нам — вяскова нясмелым, адарваным ад родных ніў і роднай хаты, і гарадскім, больш за нас абазначаным у адметнасцях тагачаснага жыцця — стаць годнымі людзьмі, без перабольшання,

знайсці сваё месца ў грамадстве, навучылі бацьчы і разумець жыццёвыя абставіны. Мушу паўтарыць яшчэ раз, бо казаў пра гэта неаднойчы: я сёння маю тое, што маю, і стаў тым, кім стаў, дзякуючы падтрымцы і спрыянню добрых людзей. Яны заўсёды і ўсюды спрыялі мне, дапамагалі, за што выказваю пастановаю і шчырую падзяку ім, у першую чаргу Настаўнікам — не толькі Сноўскай СШ, але і філфака БДУ. Майго сапраўды быў часам майго — нашага — грамадзянскага сталення. Выкладчыкі акрамя філалагічных і педагогічных ведаў пазначалі перад намі тры жыццёва важныя арыенціры, без якіх цяжка стаць грамадзянінам і патрыётам сваёй краіны. Мо і таму я не пераставаў займацца грамадскімі справамі, друкавацца ў рэспубліканскіх газетах з краязнаўчымі матэрыяламі. Мо таму і быў размеркаваны пасля заканчэння вучобы на журналісцкую працу ў БелТА.

Пра кожнага з Настаўнікаў я хацеў бы сказаць як мага больш, засведчыць мае адносіны да іх нястомнасці ў дзевяцці дзесяцігоддзяў, у перадачы нам свайго вольту стаўлення да жыцця і яго часам надта спрэчных момантаў. Але магчымасці газеты не дазваляюць такой раскошы. Таму — некаторыя згадкі.

Доктар філалагічных навук Міхась Ларчанка. Прафесар з вопытам дэкана. Запомніўся многім не толькі сваёй дасведчанасцю ў выкладанні гісторыі беларускай літаратуры, але і адзінай, толькі яму ўласцівай адметнасцю. Кожную лекцыю ён пачынаў з чытання на памяць новых вершаў рускіх, беларускіх, замежных паэтаў, якія знаходзіў ці то ў кнігах, ці то ў перыёдыцы, і лёгка запамінаў. З яго асабіста захопленасці выспелася ў многіх з нас прага далучэння да мастацкага слова, імкненне суіснаваць з ім, знаходзіць у ім наталенне той смалі, якая жыла ў кожнага. Я дагэтуль не забываюся, як мы не раз прайшлі Міхася Рыгоравіча паўтарыць верш Яўгена Еўтушэнкі «Ідуць белыя снегі», які ён чытаў вельмі «класна», як і казалі б цяпер. З той пары і я памятаю гэтыя паэтычныя радкі, якія і тады, і пазней гучалі неяк асабліва змяняльна і пранікліва.

Кандыдат філалагічных навук Маргарыта Яфімава. Не толькі лекцыі годна чытала, але і ўвесь свой вольны час аддавала наладжванню на факультэце мастацкай самадзейнасці. І асабліва — драматычнага гуртка. Сама была актыўнай і нястомна заахвочвала нас. Я таксама не заставаўся ўбакі, таму і пабываў з нашымі панастоўкамі ў многіх мясцінах Беларусі. А з Маргарытай Барысаўнай добра стасаваліся да канца яе дзён.

Сціплага Ларыса Лявонцьеўна Кароткая, якой было амаль 50 гадоў. Кандыдат

філалагічных навук. Чытала курс старажытнарускай літаратуры. Але не хвалілася сваім военным мінулым, не «цытавала» партызанскага жыцця на Лагойшчыне, за якое мела ордэн Вялікай Айчыннай вайны I ступені, медаль «За адвагу», іншыя военныя ўзнагароды. Затое мы ведалі, што яе сын Варлен Бечык гэтак жа заахвочваў літаратуру, мае выдатныя здольнасці, як і яго маці. Сваё пазычанне прысвячэнне Ларысе Лявонцьеўне зрабіў тады Олег Лойка.

Цікава чыталі свае курсы кандыдаты філалагічных навук Яўген Камароўскі пра марфалогію і яго жонка Еўдакія Мяцельская, высновы

Алег ЛОЙКА, славетны дэкан філфака.

якой пра дыялекталогію нязмужана далучалі нас да той жывой народнай мовы, што чулі мы да паступлення на філфак, і якую запісалі ў сваіх мясцінах, каб здаць Еўдакіі Сцяпаняўне залік.

Барыс Паўлавіч Міцкевіч. Здзіўляў нас тым, што лекцыі па замежнай літаратуры чытаў без усялякай паперкі, без падглядвання ў шпальгалкі, як казалі б цяпер. А так цікава і займальна, глыбока і карысна! І яшчэ ён даносіў да нас сваю дасведчанасць па-беларуску. Здаралася, канспектаваць яго лекцыі мы не маглі, бо тое, што распавядаў, было такім насычаным, што не хацелася перапыняць слуханне нечым іншым.

Але ж, вядома, самым азмэцьянальным і чуллыва актыўным быў Олег Лойка. І не толькі размоўнымі эмоцыямі насычаў свае лекцыі. Нават рукі, выраз твару, блиск вачэй з-за акуляраў даваў настраёнасць, узбагачалі тое, аб чым казаў.

Нядаўні дэкан філфака і аўтар шматрадова перавадываных падручнікаў па беларускай мове кандыдат педагогічных навук Міхаіл Жыркевіч, на якога мы пазіралі як на ікананародную асобу, бо скончыў універсітэт ажно ў 1927 годзе, захапляў сваімі грунтоўнымі і арыгінальнымі развагамі пра лёс і значэнне беларускага слова, нібыта бацьку яго знутры, адчуваў самую сарцавіну. Працаваў Міхаіл Іванавіч на філфаку з 1943 года.

З асаблівай павагай ставіліся мы да Адама Яўгенавіча Супруна, які чытаў курс стараславянскай мовы. Сапраўды з энцыклапедычнымі ведамі вучоны, доктар філалагічных навук, доктар педагогічных навук. Студэнты прывыклі жартаўліва судзіцца з ім выслугой: Юс малы і Юс вялікі.

Не маглі не захапляцца мы незвычайнымі на той час падыходамі да аўтарскай творчасці беларускіх аўтараў, якія выказвалі пісьменнік і доктар філалагічных навук Аляксей Адамовіч. Яго спекукур «Кузьма Чорны і рускі раман» даваў разуменне, што створанае і беларускімі літаратарамі з'яўляецца агульным набыткам

ахвотна наведваў літаб'яднанне «Узлёт», якое шмат гадоў вынікова ўзначальваў Олег Лойка. Напрыклад, Аля Пянкурава. Яна не ўступіла ў Саюз пісьменнікаў. Але ў мяне захоўваецца добры стос яе паэтычных напрацовак, якія яна прысвятляла розным нашым факультэцкім падзеям, ды і што грашыць, мне асабіста — і на дні нараджэння, на іншыя дзяржаўныя і асабістыя святы. І ўжо нашмат пазней парадавалі сваімі літаратурнымі творами былыя аднакурснікі Стась Крэпскі, Анатоль Бруцкі. Я перакананы: іх літаратурная заахвочванасць — не толькі Богам дадзеная здольнасць, але і вынік выхаваўчай, навукальнай, ды і проста чалавечай дзейнасці нашых выкладчыкаў.

Я называю толькі тых, хто далучыўся да творчасці на майм курсе. Але ж побач вучыліся, разам жылі ў інтэрнаце на тагачаснай Паркавай магістралі Сяргей Законнікаў, Генрых Далідовіч, Аляксей Жук, Міхась Губернатар, Юрка Голуб, Алекс Камароўскі, а ў майм пакоі — Эдуард Зубрыцкі, Мар'ян Дукса. Можна сабе уявіць, якія ў нас разгараліся спрэчкі, дыскусіі, а то і чытанні вершаў у доказ сваёй праваты. Часта — далёка за поўнач, а то і да раніцы высьвятлялі, напрыклад, чаму Рыгор Барадулін напісаў пра дзедзят, што яны «глядзяць зялёнымі вачыма, як незанятая таксі», даходзілі да сутнасці, што хацеў і што сказаў у тым, што выддзеных «Калас пад сярпом тваім» Уладзімір Караткевіч.

Варта засведчыць, што адна з грамадскай працы заахвочвалі выкладчыкі. Олег Лойка ў тым ліку. Дарэчы, пазней ён больш за 5 гадоў быў любімым дэканам філфака. З яго падтрымкі я актыўнічаў у камсамоле, быў намеснікам сакратара камітэта камсамола філфака, члена камітэта камсамола ўніверсітэта, а яшчэ праз усе студэнцкія гады старшарам групы і старшарам курса. З рэкамендацыі Алега Антонавіча мяне прынялі ў члены КПСС, што для студэнтаў тады было надзвычай рэдкая з'ява.

Мо таму, што я ахвотна прыслухоўваўся да слоў Лойкі, з якім у нас склаліся прывязныя чалавечыя адносіны, а таксама не мог адмовіцца ад парад Вячаслава Рагойшы, я сапраўды захаваў на навуковых даследаванні. Мае студэнцкія працы адзначаліся на рэспубліканскіх конкурсах, я браў удзел у замежных навуковых канферэнцыях.

А сам Олег Лойка ва ўсе часы заставаўся апантаным вучоным, які ахвотна ўводзіў беларускую рэчаіснасць у навуковы і грамадскі еўрапейскі сусвет. Пра тое ж сведчыць, напрыклад, яго праца над кнігамі пра Янку Купалу і Францыска Скарыну. Я маю на ўвазе найперш тое, што менавіта з яго намагаўся і дзякуючы яго таленту ўзнакмяту не толькі на ўвесь Савецкі Саюз кніжную серыю ЖЗЛ упершыню

і, як аказалася, апошні раз, была ўключана спачатку кніга пра Купалу, а пасля і пра Скарыну. А ўвогуле, калі верыць статыстыцы, Олег Лойка мае больш за 450 публікацый, у яго выйшла каля 100 кніг. Дай Бог кожнаму паэту і даследчыку мець нешта падобнае.

І яшчэ адна важная дэталі. Мне падаецца, што намаганні Алега Лойкі судзіцца створанае беларускімі пісьменнікамі і навукоўцамі з тым, што рабілі іх калегі іншых краін, увесь час пашырталіся, набывалі большы абсяг і мелі рэальныя вынікі, заўважныя іншым. Гэта датычыцца як яго публікацый у кнігах і перыядычных выданнях — не толькі беларускіх, так і ў насычанні лекцый падобным зместам. З часам гэта стала прыкметнай з'явай для замежнікаў. Я ўпэўнены, што менавіта такі падыход выклікаў цікавасць не адно сярод беларусаў.

Прызнаюся, што з падмогаю і Алега Антонавіча я да бясконасці захапіўся творчасцю Максіма Багдановіча, яго жыццём, дагэтуль ахвотна разгаварваў Багдановічавы таямніцы. Нават псеўданім мой літаратурны — Максім Валюшка — паходзіць ад Багдановічавай пазіі. Пахвалюся, што маю ў гэтай сувязі два аўтографы Лойкі (іх, вядома, нашмат болей). На кнізе пра Максіма Багдановіча Олег Антонавіч 23 студзеня 1969 года напісаў: «Анатоліу Бутэвічу на экзамэне, жадаючы новых пацяркаў, пачаць у жыцці, поспеху!». Цікавы надпіс і на кнізе «Няроўня дагэтуль»: «Дарагому Анатолю Іванавічу Бутэвічу... Зноў паучы бы галасы валюшак!.. Шчыра Олег Лойка. 9 чэрвеня 1983». Яго «галасы валюшак» сведчаць, што ён ужо ведаў мой псеўданім, сачыў за маймі літаратурнымі практыкаваннямі.

Так, філфак, ды і Белдзяржуніверсітэт наогул, шмат далі кожнаму з нас, шасцідзясятніку, запачаткавалі тры якасці, якія сталіся запатрабаванымі праз усё жыццё. І для мяне філфак аказаўся яшчэ і лёсавызначальным у іншай жыццёвай сітуацыі. Маёй жонкай стала мая аднакурсніца з Мядзельшчыны Таіса Дзевялтоўская, з якой мы радуемся сёння поспехам нашага сына і дзвюх дачок, чатырох унучкаў.

Дык хіба ж несправядлівым будучы словы згаданай мной Алы Пянкуравай, якія яна напісала на развітанне з філфакам. У даволі аб'ёмным паэтычным творы выказала шмат цёплых і праніклівых слоў, у тым ліку выкладчыкам. Я ж хацеў бы прывесць толькі адно чатырохрадкоўе:

*О, мой філфак,
як ты мне мілы!
Трымаюся тут з усяды я сілы.
Вось як цяпер перада мною
Устае і сесія зімою...*

І гэта нікае не перабольшанне. Сапраўды: «О, мой філфак, як ты мне мілы!»

**Анатоль БУТЭВІЧ,
выпускнік 1971 года.**

КАРТОГРАФ, БРАТ ДЗЕКАБРЫСТА

«Ад белага твару, блакітна-шэрых вацэй і светла-русых валасоў у прыродных жыхароў, і белай адзежы, што носяць сяляне... гэты ўбор старажытных крывічоў».

Так тлумачыў паходжанне назвы «беларусы» гісторык і картограф Міхаіл Без-Карніловіч, які нарадзіўся 225 гадоў таму на Магілёўшчыне ў шляхецкай сям'і герба «Корвіц».

ДЗЕКЛІВЫ ПРЫДОМАК

Праўда, прозвішча сям'і было Карніловіч... Прыдомак «Без» атрымаў толькі згаданы Міхаіл...

Але зусім не так, як апісваў Уладзімір Караткевіч у рамане «Нельга забыць» — там герой, шляхціц Пора-Ляноўніч, прыдомак да прозвішча атрымаў, калі яго праезд падняў магіляўчан на паўстанне крыкам «Пара!»

Тут хутчэй, як у апавяданні расійскага пісьменніка Юрыя Тынянава «Паручнік Кіжэ», расійскі імператар няправільна зразумее загад, дзе словы «поручікі же» памылкова былі напісаны злучна... І на свет з'явіўся «паручнік Кіжэ», бо ніхто не насмеліўся патлумачыць самадзержу памылку.

Дык вось, здарылася так, што імператар Мікалай I чытаў загад аб павышэннях афіцэраў і натрапіў на прозвішча «Карніловіч». Прозвішча было знаёмае — бо толькі нядаўна імператар разбіраўся з дзекабрыстам Аляксандрам Карніловічам, дзёркім юнаком, адпраўленым у Шлісэльбургскую крэпасць, а потым асуджаным да пятачнагадвар'я катаргі. А хто гэты аднафамілец у спісе? Брат бунтаўшчыка?

Імператар падпісаў загад з рэзолюцыяй: «Без Карніловіча».

Так нашыдак шляхецкага роду герба «Корвіц» павышэння не атрымаў, за тое аднойчы прачнуўся пад іншым прозвішчам. Раз імператар так напісаў — так і пачалі ва ўсіх афіцыйных паперах зваць нашага персанажа «Без-Карніловіч». Небарака пасля спрабаваў падаваць прашэнні, каб яму вярнулі радавое прозвішча — дарэмна...

А вязень Шлісэльбурга, потым сібірык катаржанін, сапраўды быў родным братам новаспечанага Без-Карніловіча. Больш за тое — братоў звязвалі пяшчотныя сардэчныя адносіны. «Мы можам сказаць, не чырваняючы, што наша сям'я заўсёды была прыкладам любові і згоды, што мы ўсе адзіны аднаму былі душэўна адданыя: мы з табою жылі душа ў душу», — піша Аляксандр брату Міхаілу. Той дапамагаў, чым мог, дасылаў вязню патрэбныя рэчы і тое, што магло б стусьчыць... Захавалася іх перапіска, з якой можна даведацца, як Міхаіл

шукаў для брата ўлюбыня гатункі гарбаты, нават ваўчыную скуру неяк перадаў... Аляксандр у сям'і быў малодшы і любімы, самы адораны. Ён пісаў гістарычныя раманы, Пушкін адзываўся аб ім «Корнілович славної малой і много обещает». Нават па перапісцы відаць, што чалавек гэта чулівы і сумленны. Ён звяртаўся да брата «мой добры Міхаіла», прасіў не траціць грошы на дарагія пасылкі для яго, а яшчэ даваў вельмі слухныя парадны наконт працаў... Сам быў добрым картографам — у братаў быў прыклад, іх дзядзька-генерал, вайсковы тапограф Карніловіч, які імі апекаваўся.

РАЗМОВЫ З РАМІЗНІКАМІ

Менавіта Аляксандр і заклікаў Міхаіла да збірання гістарычных звестак пра мясіцыны, якія той вывучаў як тапограф і статыстык.

«Поле, на якое я цябе заву — багатае і мала апрацаванае — прыкладзі толькі рукі і старанні. Не забудзься пра дзёнікі, і для папаўнення яго раю табе саджаць калі сябе рамізнікаў і праводзіць увесь час у дарозе ў размовах з імі, зразумела, аб прадметах, якія для іх даступныя. Ад іх пачэрпнеш нямаля каштоўных звестак, якія не знайдзеш ні ў якой кнізе, і звестак праўдзівых, таму што тыя, хто паведамае іх, не маюць прычыны да ўтойвання праўды».

Гэта менавіта тая метадыка, якой карысталіся ўсе вядомыя фалькларысты пазнейшага часу... А вось на той момант гэта было нешта новае і нязвытае. Без-Карніловіч нават скардзіўся брата, што не атрымліваюцца ў яго такія душэўныя размовы з рамізнікамі. Аляксандр адказаў: «Скардзішся, мілы, на бясплённасць сваіх рослытаў, але ці не адбываецца гэта ад таго, што на пытанні твае не могуць адказаць асобы, да якіх звяртаецца? Гаворачы з сялянамі, гутары з імі аб прадметах, якія

павінны быць ім вядомыя, пра іх задумы, занятыкі, жыццё-быццё. Такім чынам збярыэш шмат карысных звестак для статыстыкі і ў той жа час пазнаёмішся з побытам сялян, даведаешся пра іх патрэбы і заплыты і паставіш сябе ў магчымасць карыстацца імі пры выпадку».

Дарэчы, Аляксандр Карніловіч просіць родных перадаць яму ў вязніцу «Дзяды» Адама Міцкевіча, каб не забыцца роднай мовы... З маці перапісваўся на польскай. Раманы пісаў жа на рускай мове, як і Без-Карніловіч, — свае даследаванні. Як бацьце, зноў можна спрачацца наконт культурнай прыналежнасці персанажаў... А як на маю думку — пакіньма падобныя спрэчкі нашым нядообразчліўцам, плявузачам, маўляў, што ў тых беларусаў было, акрамя «панюў сахі ды касы»? Караткевіч наконт падобнай нашай нацыянальнай сціпласці з'едліва

надзеленага здэклівым прыдомкам «Без», у сваю гісторыю, — яго даследаванні, найперш «Гістарычныя звесткі пра знакамітыя мясіцыны ў Беларусі», дзе 140 артыкулаў. Дасюль карыстаюцца гэтай працай. Аўтар сцвярджае: беларусы асобны народ. Ён піша пра магутнае Полацкае княства, Магілёў, Віцебск, Воршу, Мсціслаў, Друцк, Копысь, Лукомль, Чарэю, Себеж, Гомель, Шклоў, пра народныя звычаі. Як беларусы танчаць у карчме пад скрыпку і дуду — беларускую вальнку, як «іграюць талаку», спраўляюць радуніцу... Як на кучыню гаспадар заве: «Мароз! Мароз! Ідзі кучыню есці, летам не бывай, па межах не хадзі, пад калодай ляжы, а яры не губі». Пералічвае народныя прыкметы, напрыклад калі першалядз навальніца — у пусны дзень, то ка-

ліваці. Нашчадкі крывічоў шчырыя і дасюль захавалі мову, народнае адзенне і звычаі даўніх пакаленняў».

І гэта на тым фоне, калі гісторыкі імперскія сцвярджалі, што беларусы — «сапсаваныя рускія», а прагрэсіўныя народавольцы (што абурала Уладзіміра Караткевіча) паралельна стваралі падобныя ж вобразы занядбанага, бязвольнага мужыка-беларуса з кайтуном у валасях.

У апісанні гістарычных пададзей Без-Карніловіч падае

заяцаннікам — пра гэта піша Аляксандр. Дый варта паглядзець на яго партрэты... Энергічны такі вяселун з кучаравым чубам і бадзёрымі чорнымі вусамі. Не проста выглядае баявіта — удзельнічаў у руска-турэцкай вайне 1828—1829 гадоў. Але, як сведчыць перапіска, у юнацтве «апёкса» на куртузным полі. Так што калі сястрына пасва-тала яму знаёмую дзяўчыну і брат Аляксандр ухваліў, Без-Карніловіч усё раздумваў. «Ну ты мяне насмяшаш абьякавасцю, з якой адзываешся аб прапанове, якую табе робяць. Рыхтык як бы справа была пра пакупку новых эпалетаў. Што сказала б рани Jedzina, калі б прачытала твой ліст?» — дакарае Аляксандр.

Міхаіл як мог клапаціўся пра паляцкіх лёсу малодшага брата. Урэшце Аляксандра адправілі з Сібіры служэцкім салдатам у Грузію. Па дарозе браты змагі пабачыцца — сустрача доўжылася сем гадзін... Але перамены былі не да лепшага. У наступным годзе Аляксандр, нязвыклы да паходнага жыцця, захварэў на ліхаманку і памёр. Было яму 34 гады.

Вядома, для Міхала гэта стала трагедыя... Між тым у ягонай кар'еры ўсё складалася добра. На вайне правяў сябе гераічна — праводзіў тапаграфічныя даследаванні на Балканах, у зоне вайсковых дзеянняў, заслужыў два ордэны. За тапаграфічныя працы ў Бесарабіі стаў генералам, пасля атрымаў чын генерал-маёра, працаваў у Генеральным штабе. Усё-ткі ажаніўся — нявеста была амажан ганаровай, княжыня Надзея Далгарукава. Мелі траіх дзяцей. Дачка Маргарыта стала жонкай прадпрымальніка Яфіма Грум-Гржымайлы, іх сын Рыгор праславіўся як вядомы падарожнік і заолаг. Прайшоў Памір, Цянь-Шань, Гіндукуш, Алтай, Манголію, Кітай... У гонар яго названа больш чым дзясятка новых відаў матыльцоў. Праўда, погляды на «мясцовыя народнасці» ва ўнука Без-Карніловіча былі досыць кансерватыўныя. Паўз яго прайшлі словы зьезда: «У тым уся і бяда, што мы не бачым свайго, што да нас бліжэй, і нярэдка, паводле некалькіх прыватных выпадкаў, робім нявыгадную выснову пра цэлы народ, што паходзіць ад прадзятасці, а з ім і памылковага погляду на прадмет, пра які патрабуецца выкладзіць сваё меркаванне».

Другі сын Маргарыты, Уладзімір, зрабіўся вынаходнікам і акадэмікам, выкладаў у Горнай акадэміі. Пахаваны там жа, дзе і Без-Карніловіч, на Волкаўскіх могілках у Санкт-Пецярбургу.

Людміла РУБЛЕУСКАЯ.

БРАТКІЙ ВЗГЛЯД

НА ІСТОРІЮ

БѢЛОРУССІИ И ПОЛОЦКАГО КНЯЖЕСТВА.

Губернія Витебская и Могилевская, вздревле называються Бѣлоу-Русью или Бѣлоруссіею. Такое название произошло отъ блага лица, голубо-сѣрыхъ глазъ и свѣтлорусыхъ волосъ у природныхъ жителей, и бѣлой одежды (!) носимой крестьянами, зямою, изъ блага крестьянскаго сукна домашней работы, лѣтомъ, изъ грубого холста. Голову мущины покрывають валеною изъ бѣлой же шерсти не высокою на подобіе отърянаго конуса шапкою, безъ полей (?), женщины, холщовою повязкою (?); это уборъ древнихъ Кривичей. Соедищенные съ Славянами ихъ потомки Бѣлоруссы, съ принятиемъ Христіанской вѣры хотя забыли надолго, но до сихъ поръ сохранили свой особенный типъ въ обычаяхъ, прелрасудкахъ, языкѣ, забавахъ, повѣрѣяхъ, одеждѣ.

Какъ Бѣлоруссія лежитъ между Россіею и прежнеею Литвою, то чрезъ нее производилась всѣ сношенія, торговля, и

(!) Старорусскій въ словахъ сочиненія, изд. въ 1625 году.
(?) Называемая игаркою. Зямою, носить ступною шапку съ шши-
ми, въ средній простеганную, впереди и бокахъ обложенную мехомъ.
(?) Наметкомъ.

жартаваў: беларус, да якога прыйшлі госці, просіцца ў іх ва ўласнай хатцы ды хоць пад лаўкаю пераначавалі. Усё, што адбывалася на нашай зямлі, — наша гісторыя. Усе, што тут нарадзіўся, працаваў, зрабіў нешта карыснае для гэтай зямлі, — частка беларускай гісторыі. Як і браты Карніловічы.

НАШЧАДКІ КРЫВІЧОЎ

Галоўнае ж, з-за чаго мы ўпісваем Карніловіча,

ровы ўлетку будучы слаба даіцца. Навучыўся, відаць, вецці гутаркі з рамізнікамі! Піша пра панцёрных баяраў — вольных земляробаў з вайсковым абавязкам, якіх пасля далучэння да Расійскай імперыі запісалі ў простыя сяляне. Згадвае і жахлівую беднасць простых людзей... Але і сцвярджае: «Ад беларуса ўсяго можна дабіцца справядлівасцю, памяркоўнасцю і ласкай. Ён верны і удзячны за дабро, ды пры гэтым не стрывае учыненай яму несправяд-

факты, якія не ўсім падаба-ліся. Калі ў 1569-м расійскія войскі спалілі Віцебск — так і піша, у 1674-м ваявода Трубыцкі ўчыніў у Мсціславе сапраўдную разню — вось цытацы з хронік. З павагай адгукаецца пра беларускіх яўрэяў — маўляў, прадпрымальныя, цікаўныя, разумныя, любяць дапамагаць сваім. Яшчэ адна буіная праца, якая дасюль не страціла значэння, — «Віцебская губерня», дзе ёсць шмат унікальных гістарычных звестак.

Вядома, далёка не з усімі высновамі сучасныя беларускія гісторыкі могуць пагадзіцца, прынамсі, наконт меж, у якіх кывуць этнічныя беларусы. Дый не толькі крывічы былі нашымі продкамі. У меркаваннях аўтар быў чалавекам сваёй эпохі і свайго самоў. Але каштоўнасць прац Без-Карніловіча адмаўляць не вы-падае.

ЖАНЫЦЬБА ЯК ПАКУПКА ЭПАЛЕТАЎ

З друкаваннем Міхаілу дапамог яго знявольны брат, які па-ранейшаму карыстаўся вялікім аўтарытэтам. Звязаў з выдаўцамі Палявым і Корсакам... Ды нават наконт жаніцьбы дае парады.

Падобна, што ў маладосці Міхаіла быў вялікім

Фота grodnnews.

КАРАЛЕЎСКАЯ РЭЗІДЭНЦЫЯ Ў 3D-ПРАЕКЦЫІ

Чым здзіўляе першая музейная экспазіцыя адноўленага Старога замка ў Гродне

Амаль тры гады гісторыка-археалагічны музей быў закрыты для наведвальнікаў. Тут ішла самая маштабная за апошнія некалькі стагоддзяў рэканструкцыя. Дабудоўваліся вежы і новая сцяна на схіле гары... Увогуле, Стары замак літаральна не пазнаць. І гэта яшчэ не канец, бо завяршылася толькі першая чарга рэканструкцыі. Работы будуць працягвацца, але замак нарэшце раскрывае свае таямніцы, і наведвальнікі змогуць пазнаёміцца з унікальнай музейнай экспазіцыяй у адноўленых памяшканнях.

Напрыканцы мінулага тыдня адбылося ўрачыстае адкрыццё старажытнага замка-палаца. Праўда, сам былы каралеўскі палац не адноўлены. Работы знаходзяцца ў стадыі праектавання. Наогул, наперадзе яшчэ даволі значны кавалак работы. Пакуль завершана толькі адна чарга з трох запланаваных. Але і зараз відаць, наколькі велічны быў калісці гэты каралеўскі замак. А дакладней — у XVI стагоддзі, падчас праўлення караля Стэфана Баторыя. Менавіта ён зрабіў яго сваёй рэзідэнцыяй і перабудаваў пад італьянскі палац. Сучасная рэканструкцыя якраз і верне нам яго былы раскошны выгляд.

Вядома, частку замка дабудавалі нанова, напрыклад, дзве вежы, так званую камяніцу, якая спалучаецца са сцяной, галерэю. Увесь аб'ект багата аздоблены архітэктурнымі элементамі — барэльефамі, сграфіта, балюстрадамі. На ўязной вежы ўстаноўлены купал з флюгерам. Дарэчы, праект рэканструкцыі пераняты з гравюры Макоўскага пачатку XVII стагоддзя. Сам замак значна старэйшы. Драўляная, а потым каменная крэпасць будаваліся падчас праўлення князя Вітаўта ў XIV стагоддзі. Увогуле, менавіта адсюль, з Замкавай гары, і пачалося Гродна.

У музеі прадстаўлена зменшаная копія гродзенскага дзядзінца — першага абарончага пасялення будучага горада. Макет зрабілі гродзенскія мастакі, але найбольшую каштоўнасць маюць, вядома, артэфакты, якія знойдзены падчас раскопак на замкавай гары. Менавіта яны ствараюць асноўны музейны фонд адноўленага замка. Дарэчы, даследаванні гарадзішча вяліся яшчэ з 1930-х гадоў. Нямаюць знаходкаў уначальні свет зусім нядаўна, падчас рэканструкцыі замка.

Гэта фрагмент драўлянай часткі хаты, каменная плінфа, галаснікі, цэгла з рэльефнай выявай герба Калюмны XIV стагоддзя. Можна ўбачыць тут і пячаныя кафлі тых часоў, якія больш падобныя на гліняныя вазы. У гэтай зале можна даведацца аб гісторыі пабудовы Старога замка.

Уся экспазіцыя размясцілася ў сямі залах дзюў вежаў і новай замкавай сцяны. Тут прадстаўлена некалькі значных эпох гро-

дзенскай гісторыі. Па словах загадчыка аддзела найноўшай гісторыі Гродзенскага гісторыка-археалагічнага музея Андрэя ВАШКЕВІЧА, амаль усе экспазіцыі рыхтаваліся, што называецца, з нуля. Гэта поўнаасцю новая выстаўка, а большасць экспанатаў дэманструецца ўпершыню.

Асобная зала на трэцім паверсе прысвечана былому ўласніку замка — каралю польскаму і вялікаму князю літоўскаму Стэфану Баторыю. Менавіта пры ім замак дасягнуў сваёй велічы і росквіту. З рырэтэтай — сям'я старажытных на Беларусі крэслы пачатку XVIII стагоддзя. Пасля апошняга падзелу

Рэчы Паспалітай іх павезлі адсюль у Вільнюс, а затым у Румянцаўскі палац у Маскву. І ўсё ж іх удалося вярнуць у Гродна.

Аб жыцці старажытнага горада і яго насельніках у перыяд заснавання паселішча можна даведацца ў наступнай зале. Яе матэрыялы раскажуць аб развіцці рамёстваў, земляробства, ваенных дзеянняў. Таксама размешчаны ўнікальныя археалагічныя знаходкі — жаночыя ўпрыгожванні, шахматныя фігуры, грошы, таварныя пломбы. Андрэй ВАШКЕВІЧ звяртае увагу на залаты пярсцёнак з чырвоным каменем, які абрамляюць галовы звяроў. Раней залаты пярсцёнак той эпохі быў знойдзены ў 1949 годзе.

Фота ВІТА.

Для гродзенскіх музеяў гэта ноу-хау. Таксама ў пакоях устаноўлены інтэрактыўныя інфакіёскі, дзе можна знайсці звесткі аб прадметах і гістарычных падзеях. Інфармацыя даецца на беларускай мове. Пазней моўны дыяпазон пашырыцца рускай, англійскай, польскай, літоўскай і кітайскай мовамі.

У ліку новых тэхналогій — 3D-праекцыя, якая дазваляе стварыць панараму каралеўскай рэзідэнцыі і ў цэлым горада Гродна ў розныя гістарычныя эпохі. Гэта значна «ажывіла» гісторыю, зазначыў Андрэй ВАШКЕВІЧ. У некаторых залах будуць дэманстравацца фільмы, створаныя з дапамогай 3D-мапінгу.

Зараз для наведвальнікаў даступны частыя экспазіцыі. А ўсяго іх будзе восем, паведаміў супрацоўнік музея. Яны размешчаны ў замкавай капліцы, алебастрвай зале, каралеўскай лазні і пакоі каралеўскага сакратара. Гэтыя памяшканні знаходзяцца ў палацы караля — асобным будынку, які ўключаны ў другі пускавы комплекс рэканструкцыі замка.

Будзе яшчэ і трэці этап — завяршалыся. Пасля аднаўлення каралеўскага палаца, пачнуцца работы па ўзвядзенні сцен з усімі адпаведнымі прыбудовамі. У будучыні мяркуецца адкрыць і падземны павільён для агляду руйн старажытных драўляных храмаў і княжацкага церама. А пакуль можна зайсці на новую аглядальную пляцоўку і паназіраць за валоціяй. Адсюль адкрываецца цудоўны від на Нёман, Новы замак і старажытную Каложскую царкву.

Маргарыта УШКЕВІЧ.

ШТО СХАВАНА ЗА КАЗКАЙ?

У Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа адкрылася выстаўка «У той песні, шырокай, як свет...», прысвечаная 100-годдзю першага выдання зборніка алегарычных апавяданняў Якуба Коласа «Казкі жыцця».

Гэта быў адзін з любімых жанраў пісьменніка, праз які ён спрабаваў данесці свае думкі пра бачанне свету, падзеі, узаемаадносіны людзей, вырашыць філасофскія і эстэтычныя пытанні. «Казкі» Колас пісаў на працягу ўсяго жыцця, з перапынкам у складанні 1930-1940-я гады. Першае апавяданне «Дудар» выйшла ў 1906 годзе, апошняе — «Страказа» — у 1956-м. Напрыканцы жыцця Колас рыхтаваў зборнік да перавыдання, усё ж перапынак паміж выходамі апошняга збору алегарычных апавяданняў аказаўся немалым (з 1928 года). Ён стварае

новыя казкі, правіць старыя, абнаўляе змест кнігі, пашырае прадмову. На выстаўцы якраз пададзены апошні прыжыццёвы зборнік з праўкамі Якуба Коласа, машынапісы і рукапісы асобных алегарычных

апавяданняў. Яны захоўваліся (і працягваюць захоўвацца) ў пісьмовым стане ў кабінце пісьменніка. Спецыяльна для выстаўкі іх прадставілі для паказу на часовай экспазіцыі.

Пісьменнік спадзяваўся паспець выдаць абноўленыя «Казкі» да 50-годдзя сваёй творчай дзейнасці. Але кніга пабачыла свет толькі пасля смерці класіка, у 1960-м. І пакуль невядома, чаму ў яе не увайшлі чатыры казкі з пяпярэдных выданняў. Праўда, адна з іх, «Над прасторами зямлі», ішла з прысвячэннем Цішку Гартнаму, якога разбіліваюць толькі ў 80-х. Але чаму ў кнізе адсутнічала, напрыклад, казка «Ноч, калі папараць цвіце»? Яна пісалася пра Янку Купалу, з тэксту адразу разумееш, што за Юнак выбіраў псеўданім, звязаны з чароўнай ноччу, згадваюцца ў апавяданні і творы Купалы.

Таксама ў Коласа ёсць казка «Кучаравае дрэва», якую ён прысвяціў Змітраку Бядулю, свайму сябру, з якім разам працаваў яшчэ ў 1906 годзе ў рэдакцыі «Нашай Нівы».

Падчас урачыстага адкрыцця экспазіцыі куратар выстаўкі,

супрацоўнік Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа Наталля Шывагіна-Адамовіч падказала, у якой з казак пісьменнік гаварыў пра сябе. Той рукапіс таксама прадстаўлены на выстаўцы. Сын Коласа Міхась Канстанцінавіч распавядаў, што ў апошнія гады пісьменнік моцна хварэў, і ў казцы «Як пушкі дуб ратавалі» паказаў сябе і сваіх дактароў.

У экспазіцыі прадстаўлены розныя выданні «Казак жыцця». У апошнія гады яны, як правіла, выходзяць разам з іншымі знакавымі творамі класіка. Таксама падзеі перакладу алегарычных апавяданняў на іншыя мовы. Асабліва «разыначка» выстаўкі — малюнкi мастачкі Людмілы Петруль, зробленыя да сямнаціці казак у незвычайнай тэхніцы мантыпi (адбітку малюнка на шкле з дамаўкай).

Алена ДЗЯДЗЮЛЯ.

НИЗКАЯ ЦАНА — НАГОДА ДЛЯ РАЗВАЖАННЯ

Спецыялісты Дзяржстандарта пра тое, што хаваецца за прыгожай упакоўкай

Днямі купіла тушонку, вельмі спадабалася цана. Ялавічына кускавая, адным словам натуральнае мяса, а каштуе капейкі. Але радасць была нядоўга. Калі адкрыла прадукт, апетыт цалкам прапаў. Замест мяса — нейкая фаршападобная маса ды булён. Нават кошка адмовілася каштаваць. Вось дык саканоміла. Каб болей не ўляпацца, пайшла да спецыялістаў па кансультацыю. Іншым таксама не лішнім будзе даведацца, што яны думаюць на гэты конт. Тым больш што гэты тыдзень праходзіць у краіне пад знакам якасці.

Свінны пад выглядам алена

Наталля ЖУКАВА, намеснік начальніка Магілёўскай абласной інспекцыі дзяржнага нагляду за выкананнем патрабаванняў тэхрэгламентаў і стандартаў і дзяржаўнага метралагічнага нагляду Дзяржкамтэта па стандартызацыі, вельмі паспачувала мне і пазначыла ў нататніку адрас, дзе быў куплены тавар. Аказваецца, сёлета гэта ўжо не першы выпадак, калі людзі скардзяцца на няякасную тушонку.

— Адна з падробак — кансервы мяснныя кускавыя стэрэлізаваныя «Ялавічына тушаная» вышэйшага гатунку ад «Галоўпрадукту» з Расіі, — прыводзіць прыклад намеснік начальніка. — Яна замаркіраваная ДАСТАм, і мы правяралі яе на прадмет адпаведнасці і ДАСТу, і тэхрэгламентам Мытнага саюза. Калі напісана, што кансервы кускавыя, там павінны быць кавалкі мяса, а не фаршападобная субстанцыя. Такая прадукцыя прызначаецца для неабяспечанай, паколькі яна не падобная на тую, за якую яе выдаюць. Акрамя гэтага, тавар не дацягваў да нормы па масавай долі бялку.

Не менш абуральнымі былі вынікі экспертызы расійскіх кансерваў з аленінай.

— Мясам гэтай жывёлы там нават і не пахла, — бярэ тэжыць суразмоўца. — Праверылі па ДНК, і аказалася, што ў банцы... свініна. Мясца таннейшае, вольна вытворца і вырашыў падзарабіць. Мы вынеслі забарону на рэалізацыю гэтай прадукцыі.

Наталля Георгіеўна дастае з палічкі вялікую папку, дзе сабраны звесткі на сумнеўнай якасці тавары. «Нічога сабе фаліант», — падумала я. Яшчэ больш была уражаная, калі даведалася, што гэта толькі адзін квартал. Наогул, з пачатку года фактаў назапашылася ўжо на чатыры важкія тэмы.

— Мы выяўляем прадукцыю, якая не адпавядае якасці і прызначаецца патэнцыйна небяспечнай, — кажа суразмоўца. — Дзейнасць нашай інспекцыі накіравана на ахову ўнутранага рынку. Правярваем харчовую, электратэхнічную, парфумерна-касметычную прадукцыю, цацкі, тавары для дзяцей і падлеткаў, адзенне — усё,

што трапляе пад дзеянне тэхрэгламентаў Мытнага саюза.

Масла для вегетарыянцаў

Нядаўна ў поле ўвагі спецыялістаў Дзяржстандарта трапіла масла полацкага вытворцы пад маркай «Малочнае раздолле». Цана яго была непраўдападобна нізкая для прадукту жывёльнага паходжання з высокім утрыманнем тлушчу. Документаў, што пацвярджаюць яго якасць, не знайшлося. Нелагічным было і тое, што трапіла яно на прылавок не з Полацка, а з Расійскай Федэрацыі.

— Зрабілі запыт на Полацкі малочны камбінат, і нам прыйшоў адказ, што такая маркіроўка ў іх ужо не выкарыстоўваецца, — расказвае падрабязнасці вядучы дзяржінспектар Надзея ДЗМІТРЫЕВА. — Пасля праверкі яго ў акрэдытаванай лабараторыі высветлілася, што якасць прадукту на парадак ніжэйшая, у ім утрымліваюцца раслінныя дабавкі. Фактычна гэта спрэд. Зараз адсочваем, каб ён болей нідзе не з'явіўся.

Рэалізатар падробкі атрымаў штраф за тое, што прадукцыя не адпавядала заяўленым спажывецкім якасцям і прапаноўвалася без дакументаў на аднакву адпаведнасці. Мы паведамілі Полацкаму малочнаму камбінату і нагляднаму органу Расійскай Федэрацыі.

Не прайшло выпрабаванне на якасць і таленае масла пад гандлёвай маркай «Залатая якасць», якое можна сустрэць на рынках, а таксама масла ў брыкетах 82 г тлустасці пад маркай «Дом масла», якое, мяркую-

чы па маркіроўцы, выраблена прыватным прадпрыемствам «Белмол» з Маладзечна. Майце на ўвазе, у Маладзечне такога прадпрыемства наогул няма. А пры праверцы лжэмасла былі выяўлены стэарыны расліннага паходжання.

— Прадукт даволі танны і падаецца як беларускі, натуральны. Насамрэч — падробка, — звяртаюць увагу спецыялісты.

Каб не сапсаваць Новы год

Свята зусім хутка. Не паспееш азірнуцца, як яно пагрукаецца ў дзверы. У продажы ўжо і ёлкі, і гірлянды. Дарэчы, пра гірлянды. Пільнасць тут не перашкоджіць.

— Вельмі часта выяўляецца прадукцыя, якая не адпавядае па якасці, — тлумачыць начальнік аддзела дзяржнага нагляду за выкананнем патрабаванняў тэхнічных рэгламентаў і стандартаў Алег БУРАКОУ. — Некаторыя яе ўзоры, нават даволі сур'ёзных брэндаў, не вытрымліваюць выпрабаванняў на якасць.

Пад падзэрэнне трапіла партыя гірлянд гандлёвай маркі «Чарадзейная краіна» з Расійскай Федэрацыі. Асноўныя парушэнні — неадпаведнасць па сцяжэнні проваду (можа адбыцца нечаканае ўзгаранне гірлянды), ізаляцыя не вытрымлівае испытанняў напружаннем (не выключаны прабоў ізаляцыі, што таксама можа прывесці да пагару), адсутнасць неабходнай інфармацыі па маркіроўцы, а то і наогул дакументаў аб адзнацы адпаведнасці.

— А бывае, што ёсць сертыфікаты, але прадукцыя не адпавядае тэхрэгламентам па бяспецы, — удакладняе Алег Буракоў. — Не забяспечваецца неабходны ўзровень абароны ад прамога або ўскоснага ўздзеяння электрычнага току. Мы забараняем прадаваць такую прадукцыю, даём прадпісанні на яе ліквідацыю, але яна перыядычна «ўспывае». Гірлянды — адзін з найбольш распаўсюджаных тавараў, да якіх узнікаюць пытанні. Але не адзіны. Сюды

Надзея ДЗМІТРЫЕВА:
«Пад такой маркай нам прапануюць расійскую падробку».

можа аднесці і электрафены, бытавую тэхніку, зварачныя апараты малавядомых гандлёвых марак.

3 прысмакам дыяксіду серы

Нават калі тавар на выгляд вельмі апетытны, гэта яшчэ не значыць, што ён цалкам бяспечны. Узяць, напрыклад, зефір расійскай вытворчасці. Спецыялісты знайшлі ў ім дыяксід серы, якім апрацоўваюць яблычныя пюрэ. Тэхрэгламент па маркіроўцы на харчовыя прадукты прадугледжвае поўную інфармацыю пра тавар, да якой павінны быць уключаныя і характарыстыкі прадукту. У дадзеным выпадку вытворца зефіру пра дыяксід серы не заявіў.

Калі працягваць мармеладную тэму, можна ўспомніць і выпадак з бабурскім вытворцам зефіру і мармеладу «Чырвоны харчавік». Да прадукцыі прэтэнзій няма. І гэта зноў-такі дзякуючы інспекцыі.

— Прадпрыемства завезла з Турцыі сушаныя кавалкі апельсінаў, дзе мы знайшлі недапушчальны фарбавальнік, які ўплывае на увагу дзяцей, — расказвае Алег Буракоў. — Документы былі ў парадку, да прадпрыемства прэтэнзій няма. Уся праблема ў пастаўшчыку. Ён пра гэта не папярэдзіў. У выніку пяць тон на суму болей чым 7 тысяч долараў вярнулі пастаўшчыку.

Бывае, што «Тайд» не адмывае, а алей не далаіваюць

Праўдзінна парашкі — асабліва тэма для размоў. У мяне і раней былі падзэрэнні, што некаторыя мыйныя сродкі практычна не ўздзейнічаюць на плямы

і замшальцаванні. Цяпер ведаю, не падалося. Магілёўская інспекцыя сёлета выявіла і такія хібы. Па словах намеснік начальніка аддзела дзяржнага нагляду за выкананнем патрабаванняў тэхнічных рэгламентаў і стандартаў Людміла БЯЛЮСЬ, не ўсе парашкі вытрымліваюць нарміруемыя значэнні па пенаутварэнні і мыйным уласцівасцям. Празмернае пенаутварэнне небяспечнае тым, што можа выйсці нават за межы пральнай машыны і справакаваць кароткае замыканне. Небяспечна і тое, што рэшткі парашка могуць застацца на рэчах і негатыўна ўплываць на скуру. Адсутнасць пены таксама дрэнна. Гэта той выпадак, калі эффект ад мыцця будзе ніякі. У асноўным грашча расійскай парашкі. Напрыклад, адна партыя «Персіла» не прайшла выпрабаванне на пенаутварэнне, яно было павышаным, а ў «Тайдзе» для каляровай бялізны «кульгаль» мыйныя ўласцівасці.

Вельмі распаўсюджанае парушэнне — неадпаведнасць па вазе і аб'ёме. Тут часцей за ўсё непараўменні ўзнікаюць з бакалеінымі таварамі. Або круп на некалькі грамаў у пачцы будзе меней, або алею ў бутэльцы на некалькі мілілітраў не хапаць. Галоўны дзяржінспектар аддзела метралагічнага нагляду Галіна Анісімава адзначае, што, калі на ўпакоўцы заяўлены канкрэтны аб'ём або вага, мінуса быць не павінна наогул.

З гэты тавар пад асаблівым кантролем у Беларусі. Калі браць адзенне, то тут часцей за ўсё хібнасць бывае на гіграскапічнасць або павятрапраніальнасць. Гэты паказчык нарміруецца ў залежнасці ад узроставай

групы. Чым меншае дзіця, тым ён больш жорсткі. Спецыялісты рэкамендуюць звяртаць увагу на састаў. Чым больш натуральных валокнаў, тым больш гіграскапічнай будзе тканіна. У абутку не павінна заставацца адкрытай пяточная частка. Па 22-і памер уключна яна мусіць быць фіксаваная. Вышыня абцасы таксама рэгламентуецца.

І цацкі трэба выбіраць уважліва. Некаторыя з іх не вытрымліваюць испытанняў. У прыватнасці, пластымасавыя, якія, калі разбіваюцца, утвараюць вострыя канцы. Нават бразготкі для немаўляці могуць быць небяспечныя. «Вельмі часта тавар на трываласць можна правесці візуальна, — кажа спецыяліст. — Калі бачыць, што пластыма занадта тонкая, лепш ад пакупкі адмовіцца».

Чаму няякасная прадукцыя усё яшчэ на прылаўках?

Пытанне, як той казаў, на засыпку. Яшчэ шмат хто з нас думае: калі тавар прадаецца, значыць, ён прайшоў праверку. Па сутнасці, так, але ёсць і выключэнні. Таму быць пільным не перашкоджіць. Дарэчы будзе мець пад рукой карысную шпалгалку. Знайсці яе можна на сайце danger.gskp.by пад выйсці нават за межы пральнай машыны і справакаваць кароткае замыканне. Небяспечна і тое, што рэшткі парашка могуць застацца на рэчах і негатыўна ўплываць на скуру. Адсутнасць пены таксама дрэнна. Гэта той выпадак, калі эффект ад мыцця будзе ніякі. У асноўным грашча расійскай парашкі. Напрыклад, адна партыя «Персіла» не прайшла выпрабаванне на пенаутварэнне, яно было павышаным, а ў «Тайдзе» для каляровай бялізны «кульгаль» мыйныя ўласцівасці.

Вельмі распаўсюджанае парушэнне — неадпаведнасць па вазе і аб'ёме. Тут часцей за ўсё непараўменні ўзнікаюць з бакалеінымі таварамі. Або круп на некалькі грамаў у пачцы будзе меней, або алею ў бутэльцы на некалькі мілілітраў не хапаць. Галоўны дзяржінспектар аддзела метралагічнага нагляду Галіна Анісімава адзначае, што, калі на ўпакоўцы заяўлены канкрэтны аб'ём або вага, мінуса быць не павінна наогул.

З пачатку года мы выявілі 211 найменнай такой прадукцыі. На сёння ўтрымліваюцца 72 найменны, 90 вярнулі пастаўшчыку, яшчэ 45 — на кантролі. Мера прад'яўляецца і да пастаўшчыкоў, і да вытворцаў. Няякасная прадукцыя, якая выяўляецца, забараняецца да ўвозу і абарачэння на тэрыторыі краіны. Падчас маніторынгу яна усё ж такі перыядычна трапляе нам на вочы, але ўжо ў іншых гандлёвых пунктах. Таму, каб не стаць ахвярай падману, зазірніце ў рэстэр небяспечнай прадукцыі.

Нелі ЗІГУЛЯ,
фота аўтара.

ПАРАДЫ СПАЖЫЎЦУ

• Звяртайце увагу на маркіроўку. Калі сумняваецеся, папрасіце паказаць дакумент аб адзнацы на адпаведнасць. Практычна ўся харчовая прадукцыя рэгламентаваная.

• Калі сумненні застаюцца, можна звяртацца ў лабараторыю санэпідемстанцыі або Цэнтра стандартызацыі. Але майце на ўвазе: экспертыза будзе за ваш кошт.

• Звяртайцеся ў абласную інспекцыю Дзяржстандарта. Сёлета тут былі арганізаваны праверкі па зваротах 60 грамадзян, у якіх з'явіліся пытанні па якасці прадукцыі. Кантакты тэлефон для жыхароў Магілёўшчыны 8(0222) 74-58-95.

• Танні тавар не заўсёды якасны. Калі сумняваецеся, патрабуйце дакумент аб адзнацы на адпаведнасць. Там знойдзеце і правільнае найменне вырабу, і звесткі пра яго вытворцу.

Крымінал, здарэнні

У ПАСАЖЫРЫ ГРУЗАВІКА АПАЗНАЎ ГВАЛТАЎНІКА

Каля 22.00 асабовыя састаў Смаргонскага РАУС быў узяты па трывозе. У дзяжурную часць паступіла паведамленне, што ў адной з вёсак невядомы здзейсніў гвалтоўныя дзеянні сексуальнага характару ў адносінах да 15-гадовай школьніцы. Дзяўчына вярталася дадому з аўтобуса на прыпынку, калі на яе напалі невядомы, паведамляе падрабязнасці МУС.

Міліцыянеры адпрацавалі раней судзімых асоб, абследавалі тэрыторыю сельскага Савета і Смаргонскага раёна. Аднак вынікаў у той дзень атрымаць не ўдалося. Аператыўныя дзеянні працягваліся да самай раніцы.

Участковы інспектар Смаргонскага РАУС капітан міліцыі Дзяніс Маршалак, накіроўваючыся ў Астравец, па дарозе недалёка ад вёскі Соля звярнуў увагу на мужчыну, які выйшаў з грузавога аўтамабіля. Па некаторых вонкавых прыкметах ён быў падобны на падазраванага. Сумесна з калегамі, якія прыбылі на дапамогу, участковы затрымаў грамадзяніна.

Было ўстаноўлена, што мужчына 1995 года нараджэння быў неаднаразова судзімы, у тым ліку за ўчыненне хуліганства, крадзяжоў і рабавання. Пражываючы ў Навагрудку, беспрацоўны калясіў па навакольных раёнах і ў той вечар накіроўваўся да сваяка ў вёску. Па факце нападения на школьніцу ён даў прызнальныя паказанні.

Следчыя заведзена крымінальная справа за гвалтоўныя дзеянні сексуальнага характару.

сродкі ўзяў у доўг, аднак не стаў вяртаць 21-гадовай медыцынскай брат адной з устаноў аховы здароўя горада. Па інфармацыі УУС Магілёўскага аблвыканкама, аказалася, што ён некалькі разоў браў грошы ў свайго прыяцеля пад рознымі падставамі, пры гэтым абцяючы, што праз пару дзён усё аддаць. Аднак уладальнік сваіх грошай так і не ўбачыў. Пазычальнік расказваў аб тым, што плануе пачаць з нуля ўласную справу, для чаго яму і патрэбны ўзятыя ў доўг грошы. Ён прасіў крыху пачакаць, каб паспець разабрацца ў фінансавай сітуацыі. Час ішоў, а хлопец не спяшаўся аддаваць грошы, тады магілёвец вырашыў звярнуцца па дапамогу да праваахоўнікаў.

Высветлілася, што сродкі хлопец траціў на сябе, ніякім «бізнесам» не займаўся, а наведваў начны забаўляльны ўстановаў. Хлопец часткова кампенсавану нанесеную шкоду. У дачыненні да яго распачата крымінальная справа, следчымі дадзена прававая ацэнка.

СУТКІ Ў ЛЕСЕ

Ратавальнікам Жыткавіцкага раёна ад грамадзяніна паступіла паведамленне аб тым, што ён заблудзіўся ў лесе каля вёскі Азяраны.

Было ўстаноўлена, што мужчына 1992 года нараджэння і яго брат 1991 года нараджэння ў 7.00 з'ехалі на аўтамабілі ў лес і заблудзіліся, паведамляе МНС. У 18.55 на пошукі былі накіраваныя ратавальнікі Жыткавіцкага раёнага аддзела па НС, супрацоўнікі Жыткавіцкага РАУС, ратавальнікі пажарнага аварыйна-ратавальнага атрада

абласнога ўпраўлення МНС. У 1.26 пошукавыя работы былі завершаны, мужчын не знайшлі. Адноўлены пошукавыя мерапрыемствы былі наступнай раніцай у 10.40. На дапамогу таксама прыбылі ратавальнікі Пінскага рэспубліканскага атрада спецыяльнага прызначэння МНС.

У 11.05 пры абследаванні ляснага масіву работнікамі пажарна-аварыйна-ратавальнай часці № 2 Жыткавіцкага раённага аддзела па НС мужчыны былі знойдзены за 20 метраў ад праезнай часткі дарогі Тураў — Лельчыцы, што за дзесяць кіламетраў ад вёскі Азяраны, і выведзены з ляснага масіву. Выратаваны не пацярпелі, у медыцынскай дапамозе не мелі патрэбы.

ЗДАВАЎ НЕІСНУЮЧАЕ ЖЫЛЛЁ І РАБІЎ СТАЎКІ

Непрацоўны 24-гадовы мінчанін размяшчаў аб'явы аб здачы ў арэнду неіснуючых кватэр і прасіў адразу пералічыць залог. На атрыманых грошы ён рабіў стаўкі.

У Фрунзенскае РУУС паступіла чатыры заявы ад грамадзян, якія пералічылі невядомай асобе залог за арэнду кватэры, але ключы так і не атрымалі. Сярод пацярпелых аказаўся і 20-гадовы грамадзянін Кітай, які пры сустрэчы перадаў падазраванаму 600 долараў, паведамляе ГАУС Мінгарвыканкама.

Аператыўнікі ўстанавілі, што грошы атрымліваў 24-гадовы беспрацоўны мінчанін. Малады чалавек размяшчаў на анлайн-платформе аб'явы аб здачы неіснуючых кватэр: фатаграфіі ён знаходзіў у інтэрнэце, а адрасы выдумляў. Усім зацікаўленым ён тлумачыў: цяперашніны жыхары з'едуць праз месяц, а залог патрэбны, каб дакладна не ўпусціць добрую прапанову. Атрымліваючы ад «кватэранаймальнікаў» сумы па 300 і больш долараў, хлопец склаў дагавор-распіску і абяцаў вярнуць усё ў выпадку незаахлення. На гэтыя грошы мінчанін рабіў стаўкі: калі выйграваў, дык сапраўды вяртаў усю суму. А калі праіграваў, у фотарэдактары ствараў чэк аб пераводзе сродкаў і заплюнываў суразмоўцаў, што грошы скінуў, яны прыйдуць на працягу трох дзён. Не знайшоўшы пералічэнняў на рахунак, грамадзяне звярнуліся ў міліцыю.

Па гэтых фактах праводзіцца праверка, заведзена крымінальная справа.

ЦАНА ДЗВЮХ БУТЭЛЕК ПІВА

У Маладзечне касір заплаціць штраф за продаж іх 16-гадоваму падлетку

Пасля 22 гадзін у двары шматпавярховага дома па вуліцы Будайніцкай супрацоўнікі патрульна-пастовай службы міліцыі заўважылі двух падлеткаў, якія сядзелі на лавачцы. Па знешніх прыкметах праваахоўнікі выказалі здагадку, што непаўналетнія знаходзяцца ў стане ап'янення. Вынікі медыцынскага агляду пацвердзілі падзэрніміліцыянераў — у кожнага з таварышаў было выяўлена больш за праміле алкаголю.

Як паведамляе група інфармацыі і грамадскіх сувязяў Маладзечанскага РАУС, падчас апяняння супрацоўніку ІЧН удалося высьветліць, што алкаголь «здабыў» адзін з падлеткаў. Аказалася, хмяльныя напоі — дзве бутэлькі піва па 0,9 літра — непаўналетняму прадалі ў супермаркце, размешчаным па вуліцы Ф. Скарыны ў Маладзечне. Пасля гэтага двое прыяцеляў адправіліся ў бок жылой забудовы, дзе ў дварэх распівалі спіртное.

Факт рэалізацыі слабаалкагольнай прадукцыі непаўналетняму пацвердзіла камера відэаназірання, устаноўлена ў гандлёвым аб'екце. Як патлумачыла 29-гадовая кантраляёр-касір, хлопец, схаваўшы твар за маскай і капюшонам, выгледзіў старэйшым за свае гады, з-за чаго яна не пераканалася ў яго сапраўдным узросце.

У выніку ў адносінах да двух навуцэнцаў мясцовага каледжа складзеныя пратаколы за знаходжанне ў грамадскім месцы ў стане алкагольнага ап'янення. Іх супрацьпраўныя паводзіны разгледзяць на пасяджэнні камісіі па справах непаўналетніх. На працягу года з падлеткамі будзе праводзіцца індывідуальная прафілактычная работа з боку супрацоўнікаў ІЧН, урача-нарколога і спецыялістаў ўпраўлення па адукацыі Маладзечанскага райвыканкама.

Работніца гандлёвага аб'екта таксама панясе пакаранне. У адносінах да жанчыны складзены пратакол па ч. 4 арт. 13.11 КААП Рэспублікі Беларусь і накіраваны для разгляду ў адміністрацыйную камісію райвыканкама, санкцыя артыкула прадугледжвае штраф да дваццаці базавых велічын (да 580 рублёў).

Сяргей РАСОЛЬКА.

УЗЯЎ ДОЎГ, АЛЕ АДДАВАЦЬ НЕ СТАЎ

У аператыўна-дзяжурную службу Ленінскага РАУС Магілёва з заявай звярнуўся 21-гадовы мясцовы жыхар, які распавёў, што стаў ахвярай падману: ён даў свайму знаёмцаму ў доўг каля 1420 рублёў, аднак пасля заканчэння абумоўленага часу так і не змог атрымаць сваё назад.

Супрацоўнікі аддзела крымінальнага вышуку высветлілі, што чужыя грашовыя

ІЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА № 4

ООО «КУБИТЕК ЖЕЛЕЗОБЕТОН»

извещает о проведении первых торгов в форме открытого аукциона по продаже принадлежащего ему имущества:

Организатор торгов: ООО «КУБИТЕК ЖЕЛЕЗОБЕТОН», 220035, г. Минск, ул. Тимирязева, 65Б, пом. 129, офис 1409, каб. № 3; тел.: +375 (29) 6957403, +375 (29) 6351867. Собственник: ООО «КУБИТЕК ЖЕЛЕЗОБЕТОН».

Торги в форме аукциона назначены на 10 декабря 2021 г. в 11.00 по адресу: 220035, г. Минск, ул. Тимирязева, 65Б, пом. 129, офис 1600.

Начальная цена предмета торгов указана с учетом НДС по ставке 20 %.

Список имущества, впервые выставяемого на аукционные торги:

№ лота	Наименование	Начальная цена (в том числе НДС 20%), бел. руб.	Шаг торгов (5%), бел. руб.	Задаток (10%), бел. руб.
Лот № 1	Бетоносмесительный завод ELCOMIX 60+60, 2012 г. в.	450 000,00	22500,00	45000,00
Лот № 2	Седельный тягач MAN TGA 18.480, шасси WMANH05ZZ16M438998, красного цвета, г. в. 2005. Полуприцеп специальный цистерна BriaB, кузов VS9D00327LB003153, цвет – бело-оранжевый, г. в. 1990	93269,33	4 663,47	9 326,94

Величина шага аукциона 5 % от начальной цены лота. Размер задатка для участия – 10 % от начальной цены лота. Задаток вносится на расчетный счет ООО «Кубитек Железобетон» в срок до 6 декабря 2021 г. Реквизиты для перечисления задатка: расчетный счет BY59OLMP3012000100480000933 в ОАО «Белгазпромбанк», г. Минск, ул. Припыльчого, 60/2, БИК: OLCMPBY2X; получатель платежа: ООО «Кубитек Железобетон», УНП 192626882. Назначение платежа: «Задаток согласно извещению о проведении аукциона № 1».

Возмещение затрат на организацию и проведение аукциона осуществляется победителем аукциона (единственным участником) по фактическим затратам на текущий (расчетный) счет организатора в белорусских рублях в течение 3 рабочих дней со дня его проведения. Участникам, не выигравшим аукцион, единственному участнику, не согласившемуся приобрести предмет аукциона по начальной цене, увеличенной на 5 процентов, задаток возвращается в течение 5 рабочих дней со дня проведения аукциона. В случае признания аукциона несостоявшимся в связи с подачей заявления на участие в нем только одним участником, предмет торгов может быть продан этому участнику при его согласии по начальной цене, увеличенной на 5 %.

Срок для ознакомления, до окончания приема заявок на участие в торгах. Победитель аукциона в день его

проведения подписывает протокол о результатах аукциона. Протокол подписывается в трех экземплярах всеми присутствующими членами комиссии по проведению аукциона и победителем аукциона. Протокол утверждает организатор аукциона в день его проведения. Срок подписания договора купли-продажи предмета аукциона – в течение 2 рабочих дней со дня проведения аукциона. Срок оплаты предмета аукциона по договору купли-продажи – в течение 5 рабочих дней со дня проведения аукциона, если стороны договора не договорятся об ином сроке.

Заявления на участие в аукционе принимаются по рабочим дням с 9.00 до 17.00 с 9 ноября 2021 г. по 9 декабря 2021 г. по адресу: Минск, ул. Тимирязева, 65Б, пом. 129, офис 1600. тел. +375 (29) 6957403, +375 (29) 6351867.

Помимо заявления на участие в торгах необходимо представить документ о гос. регистрации (для физических лиц – паспорт); платежный документ с отметкой банка об уплате задатка. Более подробно информацию о проведении торгов можно узнать по тел.: +375 (29) 6957403, +375 (29) 6351867.

С имуществом, выставяемым на торги, можно ознакомиться по его месту нахождения, предварительные согласованные время по телефонам: +375 (29) 6957403, +375 (29) 6351867.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНЫХ ТОРГОВ В ФОРМЕ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА

Организатор: государственное предприятие «Витебский областной центр маркетинга», г. Витебск, проезд Гоголя, 5, тел.: +375 (212) 24-63-12, +375 (44) 709-55-52, +375 (29) 510-07-63.

Продавец: открытое акционерное общество «Витязь», 210605, Республика Беларусь Витебская обл., г. Витебск, ул. П. Бровки, 13а, тел. +375212 57-92-13.

Лот № 1. Здание с кадастровым номером 35:21:0401011:3989 площадью 338,9 кв. м, наименование – торговый центр, назначение – нежилое, по адресу: Российская Федерация, Вологодская область, г. Череповец, Советский пр-т, д. 30, расположенное на земельном участке с кадастровым номером 35:21:0401011:315 площадью 258 кв. м по адресу: Российская Федерация, Вологодская область, г. Череповец, Советский пр-т, д. 30 (право аренды). Обременение: договор аренды сроком действия с 01.02.2019 на три года.

Нач. цена: 450 490,16 белорусского рубля без учета НДС.

Задаток: 45 049,01 белорусского рубля.

Дата, время и место проведения повторного аукциона: 24.11.2021 в 12.00 (по белорусскому времени) по адресу: Республика Беларусь, г. Витебск, проезд Гоголя, 5 в ККУП «Витебский областной центр маркетинга». Срок внесения задатков и приема документов: с 09.11.2021 с 08.30 по 23.11.2021 до 17.30. Ранее опубликованное извещение: газета «Звязда» 17.09.2021, 22.10.2021.

Заявления на участие в аукционе со всеми необходимыми документами принимаются по рабочим дням с 8.30 до 17.30 по адресу: Республика Беларусь, г. Витебск, проезд Гоголя, д. 5 в ККУП «Витебский областной центр маркетинга». Задаток перечисляется на р/с ККУП «Витебский областной центр маркетинга» № BY30MTBK301200010 9330006762 ЗАО «ИТБбанк», Минск, БИК: МТБKYB22, УНП 390477566.

Условия повторного аукциона: Победитель аукциона (единственный участник аукциона, выразивший согласие на приобретение предмета аукциона по начальной цене, увеличенной на 5 %) обязан: в течение 10 (десяти) рабочих дней со дня проведения аукциона возместить затраты на организацию и проведение аукциона, в т. ч. расходы, связанные с изготовлением и предоставлением участникам документации, необходимой для его проведения; подписать договор купли-продажи в течение 20 календарных дней со дня проведения аукциона; оплатить предмет аукциона в порядке и сроки, установленные договором купли-продажи; в случае недостижения согласия между Продавцом и Покупателем по срокам оплаты предмета аукциона, предмет аукциона оплачивается в течение 30 календарных дней с даты заключения договора купли-продажи. НДС от цены продажи предмета аукциона уплачивается сверх стоимости предмета аукциона. Оплата налога на доходы иностранных организаций, не осуществляющих деятельность в Республике Беларусь через постоянное представительство, осуществляется за счет Продавца недвижимого имущества.

Повторный аукцион проводится в порядке, установленном Указом Президента Республики Беларусь № 232 от 05.05.2009 г. «О некоторых вопросах проведения аукционов (конкурсов)» и Положением «О порядке организации и проведения торгов по реализации имущества ОАО «Витязь» от 13.04.2021. Лица, желающие участвовать в аукционе, обязаны подать организатору аукциона заявление на участие в аукционе, подписать соглашение установленной формы с приложением документов: документ, подтверждающий внесение суммы задатка на р/с, указанный в извещении, с отметкой банка; ор. лицом или индивидуальным предпринимателем РБ – копия документа, подтверждающего гос. регистрацию ор. лица или индивидуального предпринимателя, без нотариального засвидетельствования; иностранному ор. лицом – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны учреждения (выписка должна быть произведена не ранее шести месяцев до подачи заявления на участие в торгах) либо иное эквивалентное доказательство ор. статуса в соответствии с законодательством страны учреждения с нотариальным засвидетельствованием перевода на белорусский или русский язык; представителем ор. лица РБ – доверенность, выданная в установленном законодательством порядке (кроме случаев, когда ор.лицо представляет его руководителем); представителем гражданина или индивидуального предпринимателя РБ – нотариально удостоверенная доверенность; представителем иностранного ор.лица, иностранного физ. лица – доверенность, легализованная в установленном законодательством порядке, с нотариальным засвидетельствованием перевода на белорусский или русский язык. При подаче документов заявителем (его представителем) представляется документ, удостоверяющий личность руководителя ор. лица – также документ, подтверждающий его полномочия (приказ о назначении на должность руководителя, или заверенная выписка из решения общего собрания, правления либо иного органа управления юридического лица в соответствии с учредительными документами, или трудовой договор (контракт), или соответствующий гражданско-правовой договор, или иные документы в соответствии с законодательством).

Организатор аукциона вправе в любое время, но не позднее чем за 3 дня до даты проведения аукциона, отказаться от проведения аукциона.

Доп. информация можно получить по тел.: +375 (212) 24-63-12, +375 (44) 709-55-52, +375 (29) 510-07-63 (viber), e-mail: vcm74@mail.ru, market.by. Ознакомиться с предметом аукциона можно по предварительному согласованию с Продавцом по тел. +375 (212) 265383.

Спорт-тайм: наш фармат

ІЛЬЯ ШЫМАНОВІЧ – ДВУХРАЗОВЫ ЧЭМПІЁН ЕЎРОПЫ

У традыцыйным аглядзе «Звязды» сабралі самыя важныя апошнія спартыўныя навіны

ГЕРОІ ТЫДНЯ. Беларускія баксёры выступілі на чэмпіянаце свету. Аляксей Алфёраў у вагавай катэгорыі 80 кілаграмаў заваяваў сярэбраны медаль. У вышэйшым паядынку беларус уступіў саперніку з ЗША Робі Гансалесу. Яўген Кармільчык (48 кг) стаў уладальнікам бронзавага медаля. У паўфінале ён уступіў казахстанскаму спартсмену Цеміртасу Жусупаву.

Аляксей і Яўген паўтарылі поспех айчынных баксёраў на чэмпіянаце свету 2003 года. Тады Магамед Арыпгаджыеў заваяваў «серабро», а Віктар Зуюеў — «бронзу».

З паспяховым выступленнем спартсменаў павіншаваў прэзідэнт Нацыянальнага алімпійскага камітэта Віктар ЛУКАШЭНКА. «Заваяваўшы «серабро» і «бронзу», Аляксей і Яўген прыпаднелі беларускім аматарам сапраўдны падарунак, які стаў адным з самых гучных дасягненняў айчынінага бокса ў суверэннай гісторыі нашай краіны», — сказана ў віншаванні.

ПЕРАМОЖЦА ТЫДНЯ. Ілья Шымановіч заваяваў тры медалі чэмпіянату Еўропы па плаванні, які праходзіў у Казані. Першае «золата» ён атрымаў на дыстанцыі 200 метраў брасам. Перамогу прынес вынік у 2 хвіліны

«серабро» кантынентальнага першынства, заваяванае на дыстанцыі 100 метраў брасам. На гэтай дыстанцыі ён паказаў вынік 55,77 секунды.

З паспяховым выступленнем плыўца павіншаваў прэзідэнт НАК Беларусі Віктар Лукашэнка. «Дакладны разлік сіл, максімальная канцэнтрацыя волі і гарачае жаданне перамагчы прывялі цябе да чарговага трыумфу. Такі поспех стаў магчымым і дзякуючы рабоце трэнераў, якія ўкладваюць у тваю падрыхтоўку ўсё сваё майстэрства і вопыт», — прыводзіць словы віншавання прэз-служба НАК.

Прызёрам чэмпіянату Еўропы па плаванні на кароткай вадзе стала і Настасся Шкурадаў. Яна другая на дыстанцыі 100 метраў батэрфляем. Яе вынік — 56,35 секунды.

НЯУДАЧА ТЫДНЯ. Беларускія тэнісісты праігралі камандзе Аўстраліі з вынікам 1:2 у розыгрышы Кубка Білі Джын Кінг, які праходзіў у Празе. У заключным парным матчы Аляксандра Сасновіч і Лідзія Марозава выйграўлі ў аўстралійскага тандэма Элен Перэс і Аліві Гадзекі — 6:4, 6:4. Дагэтуль аўстралійкі абыгралі беларусаў. Спачатку Стом Сандэрс выйграла ў Юліі Гатуюкі — 6:3, 6:3, а затым Аіла Тамляновіч: у Аляксандры Сасановіч — 4:6, 6:2, 6:3.

У першым туры спаборніцтваў беларускі ўступілі зборнай Бельгіі з вынікам 1:2. Такім чынам, беларуская каманда выбыла з барацьбы за галоўны трафей турніру.

Уладальніцаў Кубка Білі Джын Кінг стала каманда Расіі, якая ўсухую абыграла зборную Швейцарыі — 2:0. Гэта пяты тытул расіянак у галоўным камандным турніры сусветнага жаночага тэніса.

У Празе адбылася жараб'ёўка кваліфікацыйнага этапу розыгрышу Кубка Білі Джын Кінг 2022 года.

За пападанне ў фінальную стадыю турніру беларускі будучы змагацца з камандай Бельгіі. Сустрэча запланаваная на 15—16 красавіка 2022 года.

НАЗНАЧЭННЕ ТЫДНЯ. Прадстаўніца Беларусі, пяціразовая алімпійская чэмпіёнка Нэлі Кім абрана віцэ-прэзідэнтам Міжнароднай федэрацыі гімнастыкі. Выбары прайшлі ў рамках 83-га кангрэсу FIG у Анталіі. Бронзавы прызёр Алімпійскіх гульняў Любоў Чаркашына, якая раней узначальвала камісію спартсменаў арганізацыі, абрана ў тэхнічны камітэт FIG на мастацкай гімнастыцы.

РЭКОРД ТЫДНЯ. Беларускі сілач Вячаслаў Харанека ўстанавіў новы сусветны рэкорд. Падчас чэмпіянату свету па гравым спорце рэкардсмен Кнігі рэкордаў Гінеса перавысіў уласнае дасягненне ў практыкаванні жым лежачы адной рукою. Ён падняў гіру вагой 24 кілаграмы 181 раз за 170 секунд.

МЕДАЛІ ТЫДНЯ. Беларуская спартсменка Крысціна Сазыкіна (59 кг) выйграла бронзавы медаль маладзёжнага чэмпіянату свету па барацьбе. У паядынку за «бронзу» яна была мацнейшая за прадстаўніцу Латвіі Раміну Мамедаву — 10:0.

Беларус Павел Глінчук, які выступае ў вагавай катэгорыі 97 кг, стаў сярэбраным прызёрам турніру. У вышэйшым паядынку ён уступіў спартсмену з Расіі Артуру Саркисяну — 0:9.

ПОСПЕХ ТЫДНЯ. Саблістка Дар'я Андрэева заваявала «серабро» міжнароднага турніру Kunzelsau Wurth Cup — 2021, які праходзіў у Германіі. У фінальным паядынку гаспадыня турніру Юліка Функе была мацнейшая за беларуску. Вынік сустрэчы — 15:11.

Валерыя СЦЯЦКО. Фота з адкрытых крыніц.

СЁННЯ

Сонца

Table with 4 columns: Location, Sunrise, Sunset, Daylight. Rows: Мінск, Віцебск, Магілёў, Гомель, Гродна, Брэст.

Месяц

Маладзік 5 лістапада. Месяц у сузор'і Казярога.

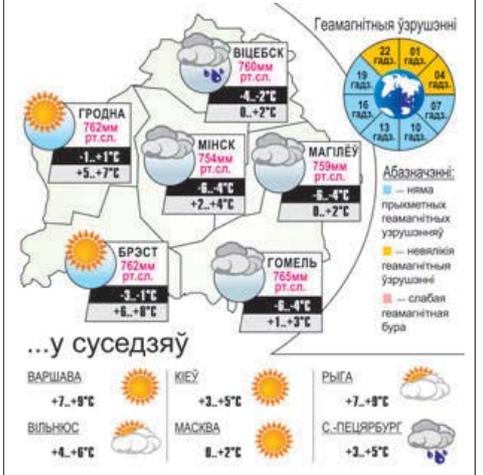
Імяніны

Пр. Аляксандры, Лізаветы, Капіталіны, Андрэя, Марка, Несцера, К. Аляксандра, Анатолія, Людвіка, Тодара, Урсына.

Фота Настасі ГРҮК

ЗАЎТРА

01,73 секунды. Беларус стаў пераможцам і на дыстанцыі 50 метраў брасам. Да фінішу ён прыплыў за 25,25 секунды. У актыве Ільі Шымановіча і

Даты Падзеі Людзі

9 ЛІСТАПАДА

1750 год — нарадзіўся Тодар Астроўскі, правазнаўца, гісторык. Для гісторыі права Беларусі найбольшую каштоўнасць мае «Права грамадзянскае...», у якім Астроўскі разглядаў права ВКЛ. Ён першым звярнуў увагу на неабходнасць навуковага аналізу Статута Вялікага Княства Літоўскага 1588 года. Нараўне з грамадзянскім правам даследаваў крмінальнае і працэсуальнае права, судовую сістэму, якая дзейнічала ў Рэчы Паспалітай з 2-й палове XVIII ст.

1902 год — нарадзіўся (в. Вешкі, цяпер у Докшыцкім раёне) Нестар Фёдаравіч Сакалоўскі, беларускі кампазітар, хормайстар, фалькларыст. З 1926 года — акцёр і хормайстар БДТ-3, адзін з арганізатараў і хормайстар Ансамбля беларускіх народнай песні і танца Беларускай філармоніі. Аўтар музыкі Дзяржаўнага гімна БССР (словы М. Клімковіча), хораў, песень на вершы Я. Купалы, Я. Коласа, П. Броўкі, А. Русака, інструментальных мініяцюр, вакальных сюіт на тэмы беларускіх народных песень, апрацовак беларускіх народных песень (больш за 500) і наігрышаў.

1941 год — за 10 км ад Мінска для масавага знішчэння цывільнага насельніцтва і саветскіх ваеннапалонных, палітвязняў немцаў турма і лагераў, яўрэй з Аўстрыі, Германіі, Польшчы, Чэхаславакіі нацыстамі быў арганізаваны Трасцянецкі лагер смерці. Па колькасці знішчаных ахвяр ён з'яўляўся самым буйным на тэрыторыі былога СССР і чацвёртым у Еўропе ў сістэме

нацысцкіх лагераў смерці пасля Асвенціма, Майданека і Трэблінкі. Масавыя расстрэлы праводзіліся ва ўрочышчы Благаўшчына і Шашкоўка. Усяго, лаводле афіцыйных звестак, тут загінула 206 500 чалавек.

1818 год — нарадзіўся Іван Сяргеевіч Тургенев, пісьменнік, класік рускай літаратуры.

1906 год — пачатак аграрнай рэформы П. А. Сталыпіна, галоўным зместам якой было ўвядзенне прыватнай сялянскай зямельнай уласнасці.

1911 год — рускі вынаходнік Глеб Кацельнікаў падаў заяўку на вынаходства першага ў свеце авіяцыйнага ранцавага парашута або на «выратавальны ранец для авіятараў з аўтаматычна выкідным парашутам», названы ім РК-1 (літаральна: рускі, Кацельнікава, 1-я мадэль). Аднак у Галоўным ваенна-інжынерным упраўленні не ацанілі гэтай вынаходкі. Патэнт на парашут ён атрымаў у Францыі ў 1912 годзе.

1929 год — нарадзілася Аляксандра Пахмутава, кампазітар, піяністка, народная артыстка СССР.

ВАЛЯНЦІНА АКОЛАВА:

«Душа — са споведзяў, а не з пракляцяў».

УСМІХНЕМСЯ

Апетыт кожны дзень выклікае мяне на дуэль.

Адказ прыляцеў імгненна: — Я на тваім месцы не стаў бы так рызыкаваць!

Ходзім з мужам па рэчавым рынку. Мінаем вясельныя сукенкі. Погляд зачалуся за адну з іх. Уявіла сябе ў гэтым раскошным уборы і шапку мужу на вушка:

Мужыкі прыдумалі армрэслінг, каб трымацца за ручкі і глядзець адзін аднаму ў вочы.

Малюнак Аляксандра КАРШАКЕВІЧА.

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда». Рэгістрацыйнае пасведчэнне нумар 2 ад 17 лютага 2009 года, выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Дырэктар — галоўны рэдактар КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч. АДРАС: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10а.

Тэлефоны ў Мінску: прыёмнай — 311 17 13 (гп/факс); адрэсаў: пісьмаў — 311 17 44, маркетынгу — 263 66 73, бухгалтэрыі — 311 17 16.

Прыёмныя тэлефоны: 311 17 27, факс: 311 17 27.

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясець рэкламадаўца.

www.zviazda.by

e-mail: info@zviazda.by

(для зваротаў): zvarot@zviazda.by

Газета адрэсаваная ў Рэспубліканскім унітарным прапрыйстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку», ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. 220013, Мінск, прасп. Незалежнасці, 79/1. Выходзіць 5 разоў на тыдзень. Тыраж 14.804. Індэкс 63850. Зак. № 2987.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Нумар налічаны ў 1930. 8 лістапада 2021 года.